

VANHEMPIEN NÄKEMYKSIÄ
VUOROPÄIVÄHOIDON LAADUSTA
VUOROPÄIVÄKOTI VIRKUSSA

Minna Paatelainen ja
Johanna Putkonen
Opinnäytetyö, syksy 2011
Diakonia ammattikorkeakoulu
Diak Itä, Pieksämäki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
+ lastentarhanopettajan
kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Minna Paatelainen & Johanna Putkonen. Vanhempien näkemyksiä vuoropäivähoidon laadusta vuoropäiväkoti Virkussa. Pieksämäki, syksy 2011, 88 s., 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksämäen yksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää pieksämäkeläisten vanhempien kokemuksia vuoropäivähoidon laadusta vuoropäiväkoti Virkussa. Tavoitteena oli myös luoda yksinkertainen menetelmä vuoropäiväkoti Virkulle laadun seurantaan ja arviointia varten. Pieksämäen kaupunki voi myös hyödyntää tutkimuksen tuloksia uuden vuoropäivähoitoyksikön suunnittelussa.

Opinnäytetyön perusta oli kvantitatiivinen tutkimus. Tutkimustuloksia analysoitaessa käytettiin myös laadullisen tutkimuksen menetelmää. Tutkimusaineisto kerättiin vuoropäiväkoti Virkun lasten vanhemmilta kyselylomakkeiden avulla, osittain informoituna kyselynä. Kyselylomakkeita jaettiin 28 vanhemmalle, lomakkeista palautui 20. Strukturoidut kysymykset analysoitiin SPSS-tilasto-ohjelmalla. Avointen kysymysten tulkinnaissa käytettiin sisällönanalyysia. Tutkimustulosten perusteella määritettiin vuoropäiväkoti Virkun tämänhetkistä laatua sekä tuotiin esiin yksikön kehittämiskohteita ja vauksia.

Tutkimuksen mukaan vanhemmat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä vuoropäiväkoti Virkun laatuun. Erityisesti vuoropäiväkodissa järjestettävään toimintaan oltiin tyytyväisiä. Suurimmiksi kehittämiskohteiksi vanhemmat kokivat vuoropäiväkodin tilat, kasvatuskumppanuuden toteutumisen sekä henkilöstöresurssit.

Asiasanat: varhaiskasvatus, vuorohoito, vuoropäiväkoti, laatu, kvalitatiivinen tutkimus, kvantitatiivinen tutkimus, kyselylomake

Säilytyspaikka: Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen yksikön kirjasto

ABSTRACT

Paatelainen, Minna and Putkonen, Johanna. Parental opinions on the quality of the 24-hour-day care in the day care centre Virkku. 88 p., 2 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, autumn 2011. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services + A kindergarten teacher qualification.

The aim of the study was to investigate the parental experiences of the quality of the 24-hour-day care in the day care centre Virkku in Pieksämäki. The aim was also to create a simple method to monitor and evaluate the quality of the day care in the day care centre Virkku. The city of Pieksämäki will also be able to use the results of the study when designing a new unit for 24-hour-day care.

This study was quantitative but also qualitative analysis methods were used when analysing open questions by means of content analysis. The data was obtained mainly by using questionnaires filled by the parents of the children but the collecting of the data was partially carried out through an informative survey. The questionnaires were given to 28 parents of whom 20 completed and returned the questionnaire. The structured questions were analyzed by using SPSS.

The results of the research enabled the determination of the current quality of the day care centre Virkku. Also the strengths as well as the areas for development of the unit could be stated. According to the study the parents were generally satisfied with the quality of the day care centre Virkku. Especially the actions of the day care centre received positive comments. The facilities, putting educational partnership into practice as well as the amount of the staff were considered to be the factors needing the most improvement.

Keywords: early childhood education, 24-hour-day care, 24-hour-day care centre, quality, quantitative research, qualitative research, questionnaire.

Deposited: Diaconia University of Applied Sciences, the Library of Pieksämäki Unit

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUS.....	8
2.1 Varhaiskasvatus käsitteenä	8
2.2 Varhaiskasvatuspalvelut	8
2.3 Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset	10
3 VUOROPÄIVÄHOITO OSANA VARHAISKASVATUSTA.....	12
3.1 Vuoropäivähoito käsitteenä	12
3.2 Oikeus vuoropäivähoitoon.....	12
3.3 Vuoropäivähoidon tarve ja saatavuus	13
4 LAADUKAS VUOROPÄIVÄHOITO.....	16
4.1 Laatu käsitteenä	16
4.2 Vuoropäivähoidon laatu	16
4.3 Vanhemmuuden tukeminen vuoropäivähoidossa.....	18
4.3.1 Vanhemmuus käsitteenä.....	19
4.3.2 Kasvatuskumppanuus.....	20
4.3.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	22
4.4 Tilat.....	23
4.5 Toiminta.....	25
4.6 Henkilökunta	27
4.7 Informaatio	28
4.8 Perheiden kohtelu	29
4.9 Vanhempien vaikuttamismahdollisuudet	30
5 VUOROPÄIVÄHOITOON LIITTYVIÄ HAASTEITA.....	31
5.1 Vuoropäivähoidon toteutuminen kunnissa	31
5.2 Henkilöstön riittävyys ja sen vaikutukset vuoropäivähoidossa	33
5.3 Toiminta vuoropäivähoidossa.....	35
5.4 Tiedonkulku ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö vuoropäivähoidossa....	36
6 VUOROPÄIVÄHOITO PIEKSÄMÄELLÄ	39
6.1 Vuoropäivähoidon tarve ja toteutuminen	39
6.2 Vuoropäiväkoti Virkku: historiasta nykyhetkeen.....	40
6.3 Vuoropäiväkoti Virkun toiminta-ajatus ja painotusalueet.....	41

6.4 Aktiivinen oppiminen ja leikkipistetoiminta Vuoropäiväkoti Virkussa.....	42
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	45
7.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	45
7.2 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä	45
7.3 Tutkimusmenetelmät	46
7.4 Aineistonkeruu.....	48
7.5 Aineiston analysointi	50
7.6 Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys	51
8 TUTKIMUSTULOKSET	54
8.1 Esitiedot	54
8.2 Vuoropäiväkodin tilat ja sijainti	55
8.3 Lapsen kehitystä ja ikätasoa tukeva toiminta	57
8.4 Henkilökunnan riittävyys ja ammatillisuus vuoropäiväkodissa	58
8.5 Tiedonkulku ja omahoitajakäytäntö	60
8.6 Tasavertaisuus ja lapsen huomioiminen vuoropäiväkodissa	63
8.7 Vanhemmuuden tukeminen ja vanhempien vaikuttamismahdollisuudet	64
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	67
10 POHDINTA	71
10.1 Tutkimuksen eettisyys	71
10.2 Jatkotutkimusehdotuksia	72
10.3 Opinnäytetyöprosessi.....	73
LÄHTEET.....	75
LIITE 1: Kyselylomake	84
LIITE 2: Tiedote vanhemmille	88

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen laadun seurannan ja arvioinnin merkitys on korostunut Suomessa vasta viime aikoina. Usein aikuisiällä mahdollisesti ilmenevät ongelmat alkavat jo nuoruus- sekä lapsuusiässä, minkä vuoksi varhaiskasvatuksen laatuun on alettu kiinnittää enemmän huomiota. Myös varhaiskasvatuspalveluiden epätasa-arvoisuuteen sekä eriäviin käytäntöihin on vasta viime aikoina puututtu sekä pyritty luomaan yhteneväisiä linjauksia varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Eriytyvien käytänteiden vuoksi varhaiskasvatuspalveluille on kuitenkin ollut haasteellista luoda yhtä selvää menetelmää arvioida palveluiden laatua.

Varhaiskasvatuspalveluiden laadun arviointi perustuu hyvinvoinnin mittaamiseen, joka puolestaan perustuu ihmisten henkilökohtaisiin kokemuksiin. Tämän vuoksi varhaiskasvatuksen laatua on vaikeaa arvioida, sillä tulokset ovat tulkinnanvaraisia. Laadun arvioinnissa haasteellista on myös se, keneltä varhaiskasvatuspalveluiden laatua tulisi selvittää. Nykyään laadunhallinnassa korostetaan vanhempien mielipiteitä ja näkemyksiä.

Vuoropäivähoidon laadun arviointi asettaa myös erityishaasteita, koska vuoropäivähoidon toteuttamiselle ei ole luotu yhtenäisiä linjauksia ja ohjeita. Tämä tarjoaa palveluntuottajalle vapauden soveltaa varhaiskasvatuksen valtakunnallisia linjauksia sekä kuntien omia varhaiskasvatussuunnitelmia suunniteltaessa vuoropäivähoidon toteuttamista. Samalla vastuu vuoropäivähoidon toteutuksesta ja sen valvomisesta jää lähes kokonaan yksikön tehtäväksi.

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää pieksämäkeläisen Vuoropäiväkoti Virkun vanhempien näkökulmaa vuoropäivähoidon toteutumisesta sekä samalla arvioida vuoropäiväkodin laatua. Lisäksi tavoitteena oli luoda yksinkertainen malli laadun arviointiin ja seurantaan myös tulevaisuudessa. Tutkimuksessa vuoropäivähoidolla tarkoitetaan ympärivuorokautisesti toteutettavaa hoitoa.

Tutkimuksemme tuloksia on mahdollisuus hyödyntää suunniteltaessa uutta vuoropäivähoitoyksikköä Pieksämäelle. Tuloksia voidaan myös soveltuvin osin hyödyntää vertail-

taessa valtakunnallisesti eri vuoropäivähoitoyksiköjä, mikäli huomioidaan erot yksiköiden toiminnassa. Vertailtaessa tuloksia eri maiden vuoropäivähoitoyksiköiden välillä on huomioitava myös kulttuuriset erot.

Opinnäytetyömme aihe on lähtöisin vuoropäiväkoti Virkun henkilöstöltä. Lisäksi toinen opinnäytetyön tekijöistä on suorittanut harjoittelun kyseisessä vuoropäiväkotiyksikössä ja tutustunut siten laajemmin yksikön toimintaan. Tutkimusluvan olemme hakenneet Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuksen johtajalta.

2 VARHAISKASVATUS

2.1 Varhaiskasvatus käsitteenä

Varhaiskasvatus on lapsen eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista —. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoinen leikki on keskeisessä asemassa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002b.)

Yhteiskunnan järjestämä varhaiskasvatus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Koska varhaiskasvatuksessa korostuu sekä sosiaalinen että pedagoginen tehtävä, voidaan sosiaalipedagogiikkaa pitää varhaiskasvatuksen viitekehyksenä (Kurki 2001, 112). Lyhyesti sosiaalipedagogiikka voidaan käsittää yksilön tai yhteisön hyvinvoinnin edistämisenä ja syrjäytymisen ehkäisemisenä (Kurki 2001, 118).

Varhaiskasvatuksessa sosiaalipedagoginen näkökulma ilmenee erityisesti lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukemisenä sekä perheen hyvinvoinnin edistämisenä (Kurki 2001, 118). Vaikka vanhemmilla on ensisijainen vastuu lastensa kasvatuksesta, varhaiskasvatuspalveluiden tavoitteena on tukea kotikasvatusta sekä edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005).

2.2 Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu päivähoito eri muotoineen, esiopetus, avoin varhaiskasvatustoiminta sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2011a). Suomessa vanhemmat voivat itse valita, minkälaisia varhaiskasvatuspalveluita he lapsilleen haluavat. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002b.)

Päivähoito on yleisin varhaiskasvatuksen palvelumuodoista (Talentia 2009). Yleisimmin päivähoito on päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoidossa tai perhepäivähoidossa tapahtuvaa, joko kunnan tai yksityisen järjestämää, tavoitteellista varhaiskasvatustoi-

mintaa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011a). Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten tervettä kasvua ja kehitystä yhdessä perheen kanssa sekä tarjota lapsille turvallinen kasvuympäristö vanhempien työssä käymisen ajaksi. Koska päivähoiton toteuttaminen perustuu toisaalta jokaisen lapsen oikeuteen osallistua päivähoitoon ja toisaalta vanhempien työssä käymisen mahdollistamiseen, on kuntien järjestettävä päivähoitoa siinä laajuudessa ja niinä vuorokaudenaikoina kuin tarve edellyttää. (Laki lasten päivähoitosta 1973/36.)

Niille lapsille, jotka eivät pääsääntöisesti käytä varsinaisia päivähoitopalveluita esimerkiksi vanhempien työttömyyden vuoksi, kunnat, seurakunnat ja järjestöt voivat järjestää avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Avoin varhaiskasvatustoiminta on osa ehkäisevää lastensuojelua. Toiminnan tavoitteena on tukea lapsen tai koko perheen hyvinvointia siten, että myös kotihoidossa tai perhepäivähoitossa olevat lapset sekä pienet koululaiset saavat omaikäistä leikkiseuraa sekä virikkeellistä toimintaa valvotussa ympäristössä. Kunnasta riippuen avoimen varhaiskasvatustoiminnan palveluihin kuuluvat esimerkiksi avoimet päiväkodit ja leikkipuistot, kerhot, leirit sekä perhekahvilatoiminta. Esimerkiksi kuntien järjestämä avoin päiväkotitoiminta sekä seurakuntien perhekerhot ovat koko perheelle suunnattuja, jolloin myös vanhemmilla ja muilla aikuisilla on mahdollisuus sosiaalisten kontaktien luomiseen ja vertaistukeen. (Talentia 2009; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011a; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.a.)

Päivähoidon ja avoimen varhaiskasvatuksen lisäksi myös esiopetus ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta kuuluvat varhaiskasvatuspalveluihin. Esiopetus on vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista tarjottavaa kasvatusta ja opetusta. Esiopetuksen sisältö suunnitellaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti, ja toimintaan osallistuminen on maksutonta ja vapaaehtoista. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta sen sijaan on tarkoitettu ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä kaikille erityisopetuksessa oleville oppilaille. Tavoitteena on luoda turvallinen ja virikkeellinen ympäristö lapsille ennen ja jälkeen koulupäivän. Toiminta on koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaista. Sekä esiopetus että koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta voidaan järjestää päivähoitossa tai koulussa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011a.)

2.3 Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset

Valtioneuvoston (2002) tekemän varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten tavoitteena on ollut muun muassa kehittää palvelujärjestelmää vastaamaan paremmin lasten ja perheiden tarpeita. Koska jokaiselle lapselle on tarjottava yhtäläiset mahdollisuudet omien edellytystensä mukaiseen kehittymiseen, varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten tavoitteena on myös edistää varhaiskasvatuspalveluiden yhtenäistä toteuttamista koko maassa muodostamalla varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta ja perusopetuksesta yhtenäinen kokonaisuus (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002b). Sen vuoksi myös päivähoiton siirtämisestä sosiaalitoimesta opetustoimeen on keskusteltu. Vuoden 2003 päivähoiton hallinnon päätösvallan siirryttyä kunnille, Kuntaliiton ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan, puolet Suomen kunnista olikin liittänyt päivähoiton opetustoimeen 1.1.2010 mennessä. (Petäjaniemi & Pokki 2010; Päivähoidon sisällyttäminen hallinnollisesti opetustoimeen 2009; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2011b.)

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten pohjalta (2002) Stakes sai tehtäväkseen laatia valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman, jonka tehtävänä on ohjata varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun toteuttamista valtakunnallisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toinen painos muutoksineen valmistui vuonna 2005 täydentämään esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vahvistaa vanhempien osallisuutta sekä kehittää moniammatillista yhteistyötä lasta ja perhettä tukevien palveluiden osalta. Tavoitteeksi asetettiin, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta jokainen kunta laatisi itselleen omia tarpeitaan vastaavan varhaiskasvatussuunnitelman (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002b). Stakesin mukaan vuonna 2005 kunnista 92 % olikin joko laatimassa varhaiskasvatussuunnitelmaa tai heillä oli sellainen jo käytössään. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005.)

Kunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma sisältää muun muassa kunnan varhaiskasvatuspalveluiden tarjonnan tavoitteineen sekä muut kunnan yleiset varhaiskasvatuksen toteuttamista koskevat strategiat, tavoitteet sekä kehittämisen kohteet. Kunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödyntäen jokaisella päivähoitoyksiköllä tulee lisäksi olla oma, kunnallista suunnitelmaa yksityiskohtaisempi, varhaiskasvatussuunnitelma. Yksikkökohtaisesta suunnitelmasta selviää muun muassa yksikön varhaiskasvatuksen läh-

tökohdat, tavoitteet sekä varhaiskasvatuksen toteutuminen. Lisäksi jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle tulee tehdä henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005.)

3 VUOROPÄIVÄHOITO OSANA VARHAISKASVATUSTA

3.1 Vuoropäivähoito käsitteenä

Vuoropäivähoito on päiväkodissa, ryhmäperhepäivähoidossa tai perhepäivähoidossa tapahtuvaa lasten päivähoitoa, jota toteutetaan myös aikaisin aamulla, iltaisin, viikonloppuisin sekä öisin (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006). Vuoropäivähoidosta tai sen toteuttamisesta ei ole valtakunnallisia linjauksia, vaan vuoropäivähoitoa toteutetaan kuntien määrittelemien vuorohoidon linjausten mukaisesti. Valtakunnallisten linjausten puuttumisesta huolimatta kuntien vuorohoidon linjauksissa ei ole havaittavissa merkittäviä eroja.

Useimmissa kunnissa vuoropäivähoidon toteuttaminen keskitetään tarpeen mukaan yhteen tai useampaan yksikköön. Pienissä kunnissa vuoropäivähoitoa toteutetaan erityisesti perhepäivähoidossa, sen sijaan suurissa ja keskisuurissa kunnissa vuoropäivähoidon järjestäminen päiväkodeissa on yleisempää. (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006.) Jos vuoropäivähoitoa toteutetaan yksikössä ympärivuorokautisesti, voidaan vuoropäivähoidosta käyttää myös nimitystä ympärivuokautinen hoito. Sen lisäksi osa päivähoiton yksiköistä toteuttaa normaalin päivähoiton lisäksi aamu- ja iltahoitoa.

3.2 Oikeus vuoropäivähoitoon

Toisin kuin normaaliin päivähoitoon, vuoropäivähoitoon ei ole subjektiivista oikeutta. Jokaisen kunnan on päivähoitolain (1973/36) 2 §:n 2 momentin nojalla kuitenkin järjestettävä mahdollisuuksien mukaan päivähoitoa niinä vuorokauden aikoina, jolloin sitä tarvitaan. Oikeus vuoropäivähoitoon syntyy lapsen molempien vanhempien tai yksinhuoltajan opiskelusta tai työstä johtuvasta vuoropäivähoidon säännöllisestä tarpeesta. Lapsen hoitoajat perustuvat työ- ja opiskeluaikoihin, eikä lapsella ole oikeutta vuoropäivähoitoon vanhempien vapaa- tai sairauslomapäivinä. Poikkeuksena tästä on kuitenkin vanhempien yövuoron jälkeinen päivä, joka voidaan myöntää lapselle hoitopäiväksi vanhempien levon mahdollistamiseksi. Vanhemman sairastuessa lapsi voidaan tarvittaessa tuoda hoitoon kello 8–16 välisenä aikana. (Pieksämäen vuorohoidon linjaukset i.a.)

Koska lapsen päivähoitossa oleminen on verrattavissa aikuisten työelämään ja työhön, on lapselle suotava mahdollisuus myös lepopäiviin. Tämän vuoksi hoitajakson pituus ei saa ylittää seitsemää päivää. Jotta lapsilla myös säilyisi vuoropäivähoidosta riippumatta jonkinlainen säännöllinen päivärytmi, pyritään siihen, että lapsi voidaan aamulla tuoda hoitoon aikaisintaan kello 5.30, ja illalla ellei lapsi jää yöhoitoon, kotiinlähtö tapahtuisi ennen kello 21.30. Päivittäinen hoitoaika ei saisi ylittää kymmentä tuntia. Jos vanhempien työvuoro päättyy illalla kuitenkin vasta kello 21.00 ja seuraavan päivän työvuoro alkaa aamulla viimeistään kello 7.00, on lapsella oikeus jäädä yöhoitoon. Tällä turvataan muun muassa lapsen unirytmien säilyvyys ja riittävä uni. (Pieksämäen vuorohoidon linjaukset i.a.)

3.3 Vuoropäivähoidon tarve ja saatavuus

Suuri osa päivähoitossa olevista lapsista on 3–5-vuotiaita (Säkkinen & Kuoppala 2010). Sen sijaan koululaisten osuus päivähoitossa on laskenut koululaisille suunnatun aamu- ja iltapäivätoiminnan yleistyessä. Vuodesta 2004 kunnilla on ollut mahdollisuus järjestää perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa peruskoulun ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille. Lisäksi etenkin suurissa kunnissa avoimet varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat toimintaa myös koululaisille. (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006.)

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta ei kuitenkaan ratkaise vuorotyötä tekevien vanhempien lasten hoitotilannetta koulupäivän molemmin puolin etenkin, jos vanhempien työajat sijoittuvat ilta- tai yöaikaan. Tässä tilanteessa ainoaksi mahdollisuudeksi jää vuoropäivähoidon tarjoaminen myös koululaisille. Koululaisten vuoropäivähoidon saatavuus on kuitenkin herättänyt huolta vuorotyötä tekevien vanhempien, mutta erityisesti yksinhuoltajavanhempien lasten osalta, sillä kaikissa kunnissa vuoropäivähoidon järjestäminen oppivelvollisuusikäisille lapsille ei tällä hetkellä ole mahdollista. (Karhu 2008; Paunonen 2009.) Vuonna 2001 vuoropäivähoidossa olevista lapsista vain 5 % oli koululaisia. Suurimman osan (56 %) vuoropäivähoidossa muodostivat 3–5-vuotiaat. Lisäksi alle kolmevuotiaita vuoropäivähoidossa oli noin 23 % ja kuusivuotiaita 17 %. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002a.)

Vuoden 2005 Lasten päivähoiton tilannekatsauksesta ilmenee erityisesti suurten kuntien vuoropäivähoidon tarjonnan riittämättömyys. Suurista kunnista 60 % arvioi vuoropäivähoidon täysin riittämättömäksi. Sen sijaan pienissä ja keskisuurissa kunnissa vuoropäivähoidon tarve ja saatavuus olivat paremmin tasapainossa, vaikka vuoropäivähoidossa olevien lasten osuus kaikista kunnallisessa päivähoitossa olevista lapsista olikin suurempi pienissä ja keskisuurissa kunnissa kuin suurissa kunnissa. Kuitenkin vain 3 % kaikista kyselyyn osallistuneista kunnista arvioi vuoropäivähoidon täysin riittäväksi. Yleisesti suurin tarve vuoropäivähoitoon kunnissa oli iltaisin ja viikonloppuhoidon saatavuus oli heikointa. Vuoropäivähoidon kasvun arvioitiin sijoittuvan ilta- ja viikonloppuhoitoon erityisesti suurissa kunnissa. Sen sijaan yöhoidon tarpeen arvioitiin laskevan tulevaisuudessa. (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006.)

Sittemmin vuoropäivähoidon tarpeen räjähdysmäisestä kasvusta on uutisoitu useissa medioissa (Ikävalko 2011; Lounais-Lappi 2011; Niskanen 2009 jne.). Vuoropäivähoidon lisääntyneeseen tarpeeseen vaikuttavat muun muassa epätyypillisten työaikojen lisääntyminen (Siltanen 2011) erityisesti palvelualoilla kauppojen aukioloaikojen pitenemisen ja sunnuntaiaukiolon vapauttamisen myötä. Myös hoitoalalle sijoittuvien osuus kasvaa koko ajan (Lounais-Lappi 2011) väestön ikääntyessä ja nykyisten työntekijöiden jäädessä eläkkeelle. Lisäksi pienten lasten vanhempien aikuisiällä tapahtuva opiskelu voi johtaa vuoropäivähoidon tarpeeseen.

Huomioitavaa kuitenkin on, että valtakunnallisista tilastoista ei ilmene vuoropäivähoidon tarpeen lisääntymistä viime vuosien aikana. Sosiaali- ja terveysministeriön Lasten päivähoiton tilannekatsaukseen osallistuneiden kuntien mukaan kunnallisessa päivähoitossa olevien lasten osuus vuorohoidossa oli 7 % vuonna 2005. Vastaava tulos saatiin samaisesta kyselystä myös vuonna 2001. Vaikka suuri osa (69 %) vuonna 2005 kyselyyn vastanneista kunnista arvioi vuoropäivähoidon tarpeen kasvavan lähivuosina (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006), oli vuoropäivähoitoa tarvitsevien lasten osuus noussut ainoastaan yhden prosenttiyksikön vuoteen 2007 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2007).

Koska vuoropäivähoidossa olevien lasten osuus ei prosentuaalisesti ole noussut juuri-kaan vuodesta 2001 vuoteen 2007, voidaankin pohtia, millä perusteella vuoropäivähoidon tarpeen voidaan sanoa kasvaneen. Myöskään päivähoitossa kaiken kaikkiaan olevi-

en 1–6-vuotiaiden lasten osuus ei ole olennaisesti muuttunut lähivuosien aikana (Säkkinen & Kuoppala 2010). Toisaalta viimeisin valtakunnallinen selvitys vuoropäivähoidossa olevista lapsista on vuodelta 2007, minkä vuoksi tämän hetken todellista vuoropäivähoidossa olevien lasten määrää ei tiedetä. Sen sijaan kunnallisia tilastoja tarkasteltaessa vuoropäivähoidon voidaan olettaa kasvaneen senkin jälkeen, sillä esimerkiksi Savonlinnassa ympärivuorokautista hoitoa vuonna 2006 tarvitsi 37 lasta. Vuonna 2008 ympärivuorokautista hoitoa tarvitsevia lapsia oli Savonlinnassa jo 80. (Savonlinnan kaupunki i.a.) Todennäköistä kuitenkin on, että vuoropäivähoidon tarpeen kasvu on tapahtunut erityisesti vuoden 2009 jälkeen, jolloin uusi laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampanoliikkeen aukioloajoista (2009/945) astui voimaan.

Eduskunnan puhemiehelle vuonna 2011 tehdystä kysymyksestä koskien kauppojen laajentuneen aukiolon vaikutuksista lasten päivähoitopalveluihin tuotiinkin esille erityisesti nuorten naisten ilta- ja viikonlopputyöskentelyn yleisyys kaupanalalla (Palm, Rauhala, Jääskeläinen, Ahvenjärvi & Östman 2011). Aikuisiällä tapahtuva opiskelu ja pätkätöiden lisääntyminen ajavatkin yhä useampia nuoria aikuisia kaupanalalle tekemään ilta- ja viikonloppuvuoroja saadakseen lisäansiota. Aiheesta on kirjoittanut muun muassa Heidi Vaalisto (2010) Taloussanomissa.

4 LAADUKAS VUOROPÄIVÄHOITO

4.1 Laatu käsitteenä

Koska tutkimuksen aiheena on vuoropäivähoito ja sen kehittäminen Pieksämäellä vanhempien näkökulmasta, on myös laatu käsitteenä työssämme olennainen. Laatua on kuitenkin mahdoton kuvata tyhjentävästi ja yksiselitteisesti, sillä se on aina riippuvainen niin laadun kohteesta kuin laadun määrittäjästä. Usein laatu kuitenkin käsitetään joksikin hyväksi, arvokkaaksi ja erinomaiseksi. Laadusta puhuminen on muotoutunut myös esimerkiksi asiakasta motivoivaksi tekijäksi. Jos jokin asia, esine tai palvelu on hyvälaatuinen, asiakas todennäköisesti on kiinnostuneempi siitä kuin vastaavanlaisesta huonolaatuisesta asiasta, esineestä tai palvelusta. Laatu antaa mielikuvan jostakin tavoittelemisen arvoisesta. (Parrila 2002.)

Arvioitaessa julkisia palveluita tarkastelun kohteena on laadun, vaikuttavuuden sekä taloudellisuuden toteutuminen. Vertailua ja arviointia tehdään aina suhteessa etukäteen asetettuihin tavoitteisiin. Laatumittarit voivat olla joko laadullisia tai määrällisiä kohdistuen rakenteisiin, prosesseihin sekä tuloksiin. Vaikuttavuus tarkoittaa palveluiden kykyä vastata tavoitteisiin. Esimerkiksi, jos tavoitteena on ollut lisätä lasten hyvinvointia, voidaan puhua vaikuttavasta palvelusta, mikäli lasten hyvinvoinnissa on tapahtunut positiivisia muutoksia. Vaikuttavuus mittaa pidemmän ajan kuluessa saavutettuja pysyviä muutoksia, hyvyys puolestaan viittaa tähänhetkiseen laatuun. (Portell & Malin 2007, 17.)

4.2 Vuoropäivähoidon laatu

Tutkimuksessamme puhumme pääsääntöisesti varhaiskasvatuspalveluiden laadusta, koska näitä periaatteita voidaan suoraan soveltaa vuoropäivähoidon laadun arviointiin, seurantaan sekä kehittämiseen. Varhaiskasvatuspalveluiden laadun ja vaikuttavuuden arvioinnin sekä kehittämisen tarpeellisuus nousee esiin useissa eri lähteissä. Laadun ja vaikuttavuuden arviointi sekä seuranta on katsottu ajankohtaiseksi aiheeksi, koska muu-

tokset esimerkiksi ohjauksen tasoissa sekä suositusluontoiset asiakirjat ovat luoneet pohjaa eritasoiselle varhaiskasvatukselle kunnissa.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten mukaan laadukas varhaiskasvatus tasoittaa lasten elinolosuhteista johtuvia eroja, sekä siten mahdollistaa jokaiselle lapselle yhtäläisen mahdollisuuden kehittyä ja kasvaa henkilökohtaisten edellytysten mukaisesti. Laadunhallinnan edistämiseksi laissa on oltava säännös valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta, johon kuntien laatimat varhaiskasvatussuunnitelmat perustuvat. Valtakunnallinen suunnitelma ohjaa varhaiskasvatuksen sisällön kehittämistä jokaisessa kunnassa. Suunnitelman tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksen tasa-arvoa eri kuntien ja eri varhaiskasvatusyksiköiden välillä. Lisäämällä tasa-arvoa voidaan tasoittaa ja kehittää myös varhaiskasvatuspalveluiden, kuten vuoropäivähoidon laatua. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002b.)

Valtakunnallisten linjausten mukaan varhaiskasvatuspalveluiden laadun arviointimenetelmiä tulee kehittää. Laatutyön jatkuvassa prosessissa asiakaslähtöisyys, henkilöstön osaaminen, toimiva työyhteisö sekä johdon sitoutuminen ovat merkittävimpiä tekijöitä. Arvioitaessa ja kehitettäessä varhaiskasvatuksen laatua arvostetaan erityisesti vanhempien ja lasten näkemyksiä ja palautetta. Laatutyössä henkilöstön osaamista ja tietämystä lisätään koulutuksen avulla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002b.)

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, asiantuntijaorganisaatio Stakes, pyrkii kehittämään varhaiskasvatuksen laadun toteutumisen sekä vaikuttavuuden säännöllistä seuranta ja arviointia. Stakes myös tutkii sekä kehittää varhaiskasvatuksen osuutta yhä laajemmassa tieto- ja viestintätekniikan kehittämisessä. Tämän pohjalle suunnattiin varhaiskasvatuksen laadunhallinnan hanke Valoa II vuosille 2003–2005. Hankkeen tavoitteena oli luoda suunnitelma varhaiskasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden seurantaan sekä arviointiin. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa päivähoidon tilastotietoja sekä osallistua päivähoitoa koskevaan tilastouudistuksen suunnitteluun. Hankkeen kolmantena tavoitteena oli ohjausjärjestelmän kehittäminen sekä laadun seurantaan ja arviointiin liittyvän sisällön tuottaminen Varhaiskasvatuksen verkkopalveluun Varttuun. (Portell & Malin 2007, 3.)

Puhuttaessa laadukkaasta päivähoidosta tai vuoropäivähoidosta pyritään usein kuvaamaan ideaalitulannetta. Ihannetilanteet ja olosuhteet luovat pohjaa laatutyölle, mutta valitettavasti ideaalitulannetta ei voida koskaan saavuttaa. Ideaalitulanteen saavuttamista ehkäisevät esimerkiksi kuntien vuoropäivähoitoon suunnattavat varat. Vuoropäivähoidon laadun arviointi on haasteellista, koska jokaisella laadun arvioijalla on oma näkemys siitä, millaista on laadukas vuoropäivähoito. Esimerkiksi toinen voi käsittää hyvällä laadulla vuoropäiväkodin erinomaisen sijainnin, toinen puolestaan arvostaa vuoropäiväkodin pedagogista toimintaa tai lapsiystävällisiä tiloja. Päivähoidon sekä vuoropäivähoidon laadun kannalta on merkityksellistä löytää keinoja arvioida ja kehittää laatua ja laatutyötä. (Päivähoidon laadun arviointiperusteet 1999, 6.) Vuoropäivähoidon laadun ideaalitulannetta on kuitenkin haasteellista kuvata ja vertailla, koska selviä valtakunnallisia ohjeita ei ole luotu vuoropäivähoidon toteuttamiselle.

Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskus on luonut päiväkotien laatukriteerit, jotka pohjautuvat Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa (1999) teoksessa esiin tuotuihin laatuvaatimuksiin sekä -tavoitteisiin. Laatuvaatimukset perustuvat suomalaiselle päivähoitolle asetettuihin lakeihin ja asetuksiin, joiden avulla määritellään päivähoiton laadun minimitaso. Laatutavoitteet perustuvat sekä varhaiskasvatustutkimukseen että lapsen kasvun ja oppimisen teoreettiseen näkökulmaan. Laatukriteerit ja -tavoitteet on luotu päivähoiton kehittämistoimintaa varten. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 3-4.) Vuoropäivähoidolle ei ole luotu erillisiä laatutavoitteita ja -kriteereitä, jonka vuoksi vuoropäivähoidon laadun toteuttamisessa sovelletaan päivähoitolle asetettuja tavoitteita ja kriteereitä laadunhallintaa ja arviointia varten.

4.3 Vanhemmuuden tukeminen vuoropäivähoidossa

Laadukkaan vuoropäivähoidon toteutumisen edellytyksenä on vanhemmuuden tukeminen. Vanhemmuuden tukemisen tärkeys korostuu usein vuoropäivähoidossa, koska vanhemmat voivat olla esimerkiksi vuorotyössä käyviä yksinhuoltajia, joilla tuen tarve voi olla niin sanottua normaalia perhettä suurempaa. Yksinhuoltajavanhemman tukiverkosto voi olla vähäinen, koska puoliso ei ole jakamassa perheen arkea. Seuraavassa käsittelemme vanhemmuuden tukemista kasvatuskumppanuuden sekä lapsen henkilökoh-taisen varhaiskasvatussuunnitelman näkökulmasta.

4.3.1 Vanhemmuus käsitteenä

Vanhemmuus syntyy oman lapsen kautta ja vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Hyvään vanhemmuuteen voi myös kasvaa. Jokainen lapsi sekä lapsen ikä- ja elämänvaihe kasvattaa vanhemmuutta ja koko perhettä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 15.)

Vanhemmuus tarkoittaa äitiyttä tai isyyttä ja se merkitsee koko elämän kestävästä tehtävää sekä sitoutumista. Vanhemmuus pitää sisällään arvojen, mallien sekä elämäntapaomuksen siirtämistä omalle lapselleen. Vanhemman tärkein rooli onkin toimia kasvattajana. Kasvatustilanteissa vanhemman tulee toimia johdonmukaisesti ja selkeästi. Vanhemman on pyrittävä myös lapsen turvallisten rajojen luomiseen ja ylläpitämiseen. Lisäksi vanhemman on tarjottava lapselle rakkautta, huolenpitoa, elämäntaitoja sekä ihmissuhdetaitoja. Vanhemman on huomioitava kaikessa toiminnassa, että hän siirtää käyttäytymismalleja omalle lapselleen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 15.)

Vaikka vanhemmuudella tarkoitetaan yleensä lapsen biologista äitiä tai isää, nykyisin myös esimerkiksi samaa sukupuolta olevilla pariskunnilla voi olla lapsia. Lasten oikeudellisen aseman turvaamiseksi ehdotettiin vuonna 2008 muutettavaksi lakia rekisteröidystä parisuhteesta. Sen mukaan lapsen ollessa rekisteröidyn parisuhteen toisen osapuolen biologinen tai adoptoitu lapsi, on myös parisuhteen toisella osapuolella oikeus niin sanottuun sisäiseen adoptioon. Tällöin vanhemmuus voidaan käsittää kahden samaa sukupuolta olevan henkilön vanhemmuutena, jolloin lapsella on juridisesti joko kaksi äitiä tai kaksi isää. Myös eri sukupuolta edustavien avioliitossa olevien puolisoilla on mahdollisuus sisäiseen adoptioon. (Halonen & Brax 2008; Laki rekisteröidystä parisuhteesta 2001/950.)

On myös mahdollista, että lasten biologiset vanhemmat eivät aina tarkoituksellisesti osallistu lapsensa elämään. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi sijaissynnyttäminen tai spermanluovuttaminen. Vaikka sijaissynnyttäjät ja spermanluovuttajat ovat lapsen biologisia ja juridisia vanhempia, he voivat luopua lapsen huoltajuudesta, jos tarkoituksena on antaa mahdollisuus vanhemmuuteen myös niille pariskunnille, jotka eivät muutoin saisi omia lapsia. (Kallunki, Karppinen & Kettunen 2003.) Lisäksi on olemassa sijaisvanhempia, jotka toimivat ikään kuin lasten sosiaalisina ja psykologisina

vanhempina huostaan otetuille ja kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos nähdään, ettei lapsi syystä tai toisesta voi kehittyä ja kasvaa turvallisesti kotioloissaan, hänet voidaan sijoittaa esimerkiksi toiseen perheeseen. Sijaisvanhemmat yhdessä lapsen biologisten vanhempien kanssa huolehtivat lapsen hyvinvoinnista, kasvusta ja kehittymisestä, mutta sijoituksesta huolimatta huoltajuus ja juridiset oikeudet säilyvät lapsen biologisilla vanhemmilla. (Maminen 2001.)

4.3.2 Kasvatuskumppanuus

Sosiaalipedagogiikka on kokonaisvaltainen varhaiskasvatuksen viitekehys. Varhaiskasvatuksella on sekä sosiaalinen että pedagoginen tehtävä ja ne ovat vuorovaikutteisessa suhteessa toisiinsa. Lapsi on yksilö, joka on riippuvainen perheestään, lähiyhteisöstään ja kasvuympäristöstään. Lähiyhteisön muutokset, turvattomuus ja ongelmat näkyvät lapsen persoonallisessa ja sosiaalisessa käyttäytymisessä ja kehityksessä ja saattavat vaikuttaa pitkälle lapsen tulevaisuuteen, mikäli lapsi jää ilman aikuisten tukea. Päivähoidon ammatillisen henkilöstön osaamisen kulmakiviä on tunnistaa lapsen tarpeet ja puuttua tarpeen mukaan varhaisessa vaiheessa havaittuihin ongelmiin, mutta myös kyky nostaa esiin ja tukea onnistumisen kokemuksia niin lapsen kuin perheen toiminnassa. Vanhempien tukeminen vaatii perheen sisäisen ja ulkoisen sosiaalisen tilanteen ja resurssien ymmärtämistä. Lisäksi päivähoidon sosiaalisena tehtävänä on kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja toisten lasten ja aikuisten kanssa. (Talentia 2008.)

Vaikka lapsen vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta, sitä pyritään tukemaan ja edistämään päiväkodin henkilöstön ja lapsen vanhempien välisellä yhteistyöllä, kasvatuskumppanuudella. Toimiva kasvatuskumppanuus edellyttää molempien osapuolten välistä luottamusta, kunnioitusta, tasa-arvoa sekä avoimuutta. Kasvatuskumppanuutta pyritään ylläpitämään muun muassa tiedottamalla lapsen asioista puolin ja toisin sekä järjestämällä lapsen vanhemmille kehityskeskusteluja sekä varhaiskasvatuskeskusteluja. Varhaiskasvatuskeskusteluiden tarkoituksena on pohtia ja arvioida lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä varhaiskasvatushenkilöstön sekä vanhempien kanssa. Lisäksi tavoitteena on tukea vanhempia kasvatustehtävässä. (Pieksämäen kaupunki 2008.)

Olellainen osa mitattaessa vuoropäivähoidon laatua on selvittää kasvatuskumppanuutta. Toimiva yhteistyö perheen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä on ensimmäi-

nen edellytys vuoropäivähoidon toteuttamiselle. Samalla turvataan lapsen normaali kasvu, kehitys ja oppiminen. Monessa vuoropäivähoitoyksikössä on käytössä omahoitajakäytäntö, jossa erityisesti yksi tai useampi työntekijä on perehtynyt lapsen asioihin sekä tekee säännöllisesti työtä perheen kanssa. Usein omahoitaja käy perheen kanssa varhaiskasvatuskeskusteluja, sekä osallistuu muutoinkin lapsen hoidon ja opetuksen suunnitteluun. Omahoitajakäytännöllä pyritään luomaan pysyviä suhteita siten, että vanhemmat kokevat ilmapiirin luottamukselliseksi sekä avoimeksi. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118–127.)

Jos lapsen kasvatuksellinen suunnittelu on keskitetty yhdelle tai kahdelle työntekijälle, voi vanhempienkin olla helpompi puhua asioista, koska työntekijällä on jo ennakkotiedot, ja hän on selvästi perillä lapsen asioista. Vanhempien on myös usein helpompaa luoda luottamuksellinen suhde, mikäli työntekijä ei jatkuvasti vaihdu. Lisäksi mikäli vastuu lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelusta ja toteutuksesta on keskitetty, on selvää, kuka työntekijä hoitaa lapsen asioita vuoropäivähoitoyksikössä. Tällöin ei ole niin suurta vaaraa, että esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut jäisivät pitämättä, tai perheen tilanne ja lapsen kasvuympäristö selvittämättä. Vaikka vuoropäivähoitoyksikössä olisikin käytössä omahoitajakäytäntö, on tärkeää, että koko vuoropäivähoidon henkilöstö osallistuu lapsen kasvatukseen, opetukseen, toiminnan toteutukseen ja suunnitteluun sekä perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Kasvatuskumppanuuden toteutumisessa olennaista on päivähoitopaikan järjestelyt siten, että päivähoitopaikka vastaa lapsen sekä perheen tarpeita. Merkityksellistä kasvatuskumppanuuden perusteiden rakentamiselle on vanhempien ja heidän elämänarvojen huomioiminen hoidon toteutuksessa ja suunnittelussa. Lisäksi vanhempien tulee kokea saavansa riittävästi tietoa lastaan koskevista asioista. Tärkeää on myös, että henkilöstö antaa tietoa erilaisista tukitoimista sekä tarvittaessa ohjaa vanhempia tukitoimien piiriin. Myös vanhempien on koettava, että henkilöstö tukee perheen hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Vuoropäivähoito toimiikin vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön välisen yhteistyön luoja ja vuorovaikutuksen edistäjänä. Onnistuneessa kasvatuskumppanuussuhteessa vuoropäivähoito tukee vanhempia kasvattajina, sekä hoito edistää perheiden hyvinvointia sekä tasa-arvoisuutta. Lisäksi laadun hallinnan kannalta on merkityksellistä, että perheet kokevat tarjottavan vuoropäivähoidon edistävän lasten ja vanhempien tyytyväisyyttä sekä erityisesti hyvinvointia. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 27.)

4.3.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Päivähoito ja myös esiopetus ovat osa ehkäisevää lastensuojelua (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.b). Lapsen tasapainoinen kasvu, kehitys ja oppiminen pyritään takaamaan ongelmien ennaltaehkäisyllä sekä varhaisella puuttumisella (Peda.net Verkkovertaaja 2010).

Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen luomien laatutavoitteita vastaavien kriteerien mukaisesti jokaiselle lapselle on tehtävä yksilöllinen hoito- sekä kasvatussuunnitelma (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 25). Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle lapselle henkilökohtaisesti yhteistyössä vanhempien sekä mahdollisten muiden yhteistyötahojen kanssa. Muita yhteistyötahoja voivat olla esimerkiksi toimintaterapeutit. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti varhaiskasvatushenkilöstön, vanhempien sekä mahdollisten yhteistyötahojen toimesta. (Pieksämäen kaupunki 2008.) Varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on myös edellytys kasvatuskumppanuuden toteutumiselle.

Pieksämäen kaupungin yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelmalomake sisältää muun muassa lapsen mielenkiinnon kohteita, tietoja, taitoja ja osaamista sekä lapsen henkilökohtaisia vahvuuksia ja yksilöllisiä tuen ja ohjauksen tarpeita. Lisäksi lomakkeessa tuodaan ilmi yhteisesti sovittuja kasvatuksen tavoitteita sekä vanhempien kanssa sovittuja yhteistyömuotoja. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi. (Pieksämäen kaupunki 2008.) Hyvinvoiva lapsi onkin koko varhaiskasvatuksen päämäärä ja voidaan puhua laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, mikäli palveluilla voidaan lisätä hyvinvointia. Palveluita voidaan pitää laadukkaina, koska palvelulla on vaikuttavuutta, joka toimii yhtenä laadun mittarina. Varhaiskasvatuksessa vaikuttavuus on hyvinvointia ja sen lisäämistä.

Laadukkaan vuoropäivähoidon toteuttamisessa on myös merkityksellistä huomioida lasten erityispiirteet ja tarpeet. Varhaiskasvatussuunnitelman merkitys korostuu, mikäli kyseessä on erityislapsi. Erityislapsilla on erityistä tuen tarvetta, mikä tulee huomioida suunniteltaessa lapsen varhaiskasvatuksen toteutumista. Erityislapsen kohdalla on erityisen tärkeää, että vanhemmilla ja varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on yhteneväiset tavoitteet ja selvä toiminta-ajatus, jotta lapsen mahdollisimman normaali kehitys ja op-

piminen voidaan turvata. Laadukkaassa vuoropäivähoidossa myös erityislasten tarpeet on huomioitu, ja se näkyy arkipäivän toiminnoissa ja toiminnan suunnittelussa. Lisäksi erityistä hoitoa sekä kasvatusta tarvitsevan lapsen opetus, kuntoutus ja toiminta on suunniteltava ja toteutettava mahdollisimman luonnollisissa päiväkotiolosuhteissa siten, että toiminnassa on mukana myös muita lapsia (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 22).

Mikäli vuoropäivähoidossa olevalla lapsella ilmenee erityisen tuen tarvetta, varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan kuntouttamiseen ja lapsen tukemiseen vaadittavat toimenpiteet yhteistyössä vanhempien, päivähoitohenkilökunnan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden tai terapeuttien kanssa (Peda.net Verkkoeräjä 2010). Päivähoidon tehtävänä on tukea perhettä ja lasta kasvatuksellisin ja kuntouttavin tukitoimin (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos i.a.b). Tämä ei kuitenkaan läheskään aina tarkoita erillisiä toimenpiteitä, vaan lapsen erityistarpeiden huomioimista päivähoitossa.

Ennen erinäisiin toimenpiteisiin ryhtymistä erityisen tuen tarvetta epäiltäessä, päivähoiton henkilökunnan on keskusteltava lapsen tuen tarpeesta lapsen vanhempien kanssa. Sen jälkeen vanhempien suostumuksella mukaan voidaan pyytää esimerkiksi erityislastentarhaopettaja tai lasten- tai perheneuvolan työntekijä tuen tarpeesta riippuen. Erityisen tuen tarve lapsella voi olla esimerkiksi kielenkehitykseen tai puhumiseen liittyvät ongelmat, tasaiseen kehityksen viivästymiseen liittyvät ongelmat, ylivilkkauteen, tunne-elämään tai käyttäytymiseen liittyvät ongelmat, motoriikan ja hahmottamisen vaikeudet, pitkäaikaissairaudet, autistiset häiriöt, erilaiset vammat kuten näkö-, kuulo-, tai liikuntavamma tai kehitysvammaisuus. (Peda.net Verkkoeräjä 2010.)

Erityisen tuen tarve lapsella voi syntyä myös elinolojen ja perhesuhteiden muutoksesta, perheen sisäisistä ongelmista tai lapsen tarpeiden huomiotta jättämisestä. Lapsen myönteinen kehitys voi häiriintyä, ellei häntä siihen kannusteta eikä siihen ole tarvittavaa kasvuympäristöä. (Peda.net Verkkoeräjä 2010.)

4.4 Tilat

Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen laatutavoitteiden mukaisesti vuoropäiväkodin tilojen tulee olla helposti muunneltavissa erilaisiin käyttötarkoituksiin. Lisäksi eri-

laisten välineiden ja materiaalien tulee olla lasten ulottuvilla. Tilojen tulee myös kannustaa lapsia erilaisiin leikkeihin, toimintoihin sekä ryhmätyöskentelyyn. Tilojen tulee myös tarjota lapselle mahdollisuus rauhoittumiseen ja yksin leikkiin. Henkilöstön teke­mät huomioidut lasten toiminnasta ovat tärkeitä tilojen kehittämisen kannalta. Suunniteltaessa uusia tiloja tai parannuksia, tulisi suunnittelussa olla mukana myös lapset sekä heidän vanhempansa. Olennaista on myös vanhempien jatkuva arviointi koskien päivähoi­toyksikön tilojen toimivuutta. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 11.)

Terveysturvallisuuslaki edellyttää terveysturvallisuusviranomaisten valvovan päivähoitoti­lojen terveysturvallisia olosuhteita. Huotarin ja Puttosen (2001, 36) mukaan valvonnassa kiinnitetään huomiota erityisesti neljään pääkohtaan:

1. Maaperän saastumisesta tai muusta siihen verrattavasta haitasta ei ai­heudu terveysturvallisuutta
2. Kylmänä vuodenaikana oleskelutilojen lämmitys on asianmukainen
3. Rakennuksen on riittävän tiivis ja siinä on riittävä lämmöneristys
4. Rakennuksen ilmanvaihto on riittävä

Edellä mainitut terveysturvalliset tekijät liittyvät olennaisesti vuoropäiväkodin tilojen tur­vallisuuteen. Suunniteltaessa päivähoito- tai vuoropäivähoitoyksikköä tulisi sijainnin olla meluttomalla alueella. Vuoropäivähoidon ulkoilun alueen edellytetään sijaitsevan riittävän rauhallisessa, meluttomassa ja ilmastoltaan terveellisessä paikassa (Saarsalmi 2008, 65). Kohtuutonta melua on ehkäistävä rakennuksissa melusuojauksilla tai tavan­omaista paremmilla äänieristeillä. Olennaista on myös huomioida piha-alueiden meluta­so. Rakennus tulisi myös sijoittaa riittävän kauas ilman epäpuhtauksia aiheuttavista teki­jöistä, kuten liikenteestä. Mikäli vuoropäiväkoti sijaitsee alueella, jossa ilman epäpuh­tauspitoisuudet ovat korkealla, tulee se huomioida suunniteltaessa ilmanvaihtojärjestely­jä. Rakennuksen sijainnissa on myös huomioitava vallitsevat tuulet sekä piha-alueiden tulee sijaita valoisilla paikoilla siten, että piha-alueilla sijaitsee myös varjoisia paikkoja. Ulkoilun alueen tulee sijaita päivähoitopaikan välittömässä läheisyydessä tai siten, että kulkeminen alueelle on turvallista. Piha-alueen tulee olla aidattu, mikäli hoidossa on alle kolmevuotiaita lapsia. Lisäksi ulkoilun alueiden leikkivälineiden tulee olla turvalli­suusstandardien mukaisia. (Huotari & Puttonen 2001, 37–38.)

Vuoropäiväkodin sisätiloissa valaistuksen tulee olla riittävä sekä sähkölaitteiden sijoittelu ja asennus tulee olla turvallinen. Eri lapsiryhmien tilojen on oltava toisistaan erotettavissa esimerkiksi kulkutautien ehkäisemiseksi. Mikäli vuoropäiväkodissa toimii useampi kuin yksi ryhmä, on terveydenhoituhuone tai mahdollinen eristystila varattava erikseen. Päivähoitoyksiköissä on varattava kullekin ryhmälle omat WC- sekä peseytymistilat. Mikäli hoidossa on alle kolmevuotiaita lapsia, pesutiloissa tulee olla myös esimerkiksi suihkuallas tai vastaava pesupaikka. Myös vaatehuoltoa varten on järjestettävä tila, jossa voidaan huuhtoa esimerkiksi kuraiset vaatteet. (Huotari & Puttonen 2001, 40–41.)

Vuoropäiväkodin tilojen tulee myös olla lapsilähtöisiä siten, että ne tukevat parhaalla mahdollisella tavalla lapsen kehitystä ja omatoimisuutta. Kaikessa tilasuunnittelussa tulee ottaa huomioon sekä lapsen että henkilöstön turvallisuus, sekä työergonomia. Tilojen asianmukaisuutta tulee tarkkailla säännöllisesti ja puutoksiin on reagoitava mahdollisimman nopeasti.

4.5 Toiminta

Vuoropäiväkodin toiminta ja sen toteutus ovat merkittävä osa vuoropäivähoidon laatua. Lapsi oppii ja kehittyy toiminnan kautta, jonka vuoksi toiminnalla on iso merkitys laadun toteutumiselle. Vuoropäivähoitoyksikköä, jossa toiminta on monipuolista ja laadukasta voidaan pitää vaikuttavana.

Useissa päiväkotij- ja vuoropäiväkotiyksiköissä työskentely perustuu toiminnallisiin, pitkäaikaisiin työtapoihin pienryhmätoimintana. Pienryhmätoiminnan tarkoituksena on jakaa lapsia toimintoihin siten, etteivät lapset muodosta kiinteitä ryhmiä. Tavoitteena on tukea lasten aktiivisuutta sekä rohkaista lapsia hyödyntämään käytettävissä olevia tiloja. Samalla voidaan tukea ja rohkaista lasta erilaisissa vuorovaikutussuhteissa toisten lasten sekä henkilökunnan välillä. (Mykkänen 2001, 58.)

Pienryhmän sisällä pedagogisen toiminnan sisältöjä, tavoitteita sekä menetelmiä voidaan eriyttää ja näin lapsen yksilöllisyys huomioidaan paremmin. Lastentarhanopettajan tehtävänä on kytkeä pienryhmätoiminnan ja sen merkityksen arviointi osaksi toiminnan

ohjausta ja suunnittelua. Arviointia hyödynnetään jatkossa pedagogiikan suunnittelussa ja siten pyritään kehittämään pienryhmätoimintaa. Ympäristöä muunnetaan arviointien pohjalta lasten yhteistoimintaa ja oppimista edistävämmäksi. Tavoitteena on, että lapsella on useita mahdollisia lopputuloksia sekä materiaaleja saatavilla ja lapsella on mahdollisuus käyttää eri toimintatapoja ja materiaaleja taitojensa, kiinnostuksensa sekä ymmärryksensä mukaisesti. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2011, 55.)

Lapsilähtöisen toiminnan lähtökohtana on lapsen mahdollisuus rauhoittumiseen hoitopäivän aikana. Aikuisten on tiedettävä lasten yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä tunnettava lasten taustat. Lapsen kulttuuristen ominaisuuksien on oltava selvillä, sekä ne tulee huomioida toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa. Merkityksellistä on edellä mainittujen asioiden näkyminen arkipäivän toiminnoissa. Lisäksi lapsilähtöisen toiminnan perusedellytyksiä on lapsen mahdollisuus osallistua toimintaan, joka edistää hänen kehitystään. Lapsilla tulee olla myös mahdollisuus valita erilaisia toimintoja sekä tehtäviä. Tärkeää myös on, että ryhmällä on yhteisesti sovitut säännöt. Lapselle tulee tarjota malleja sekä ohjausta vuorovaikutustilanteisiin sekä toisten ihmisten huomioimiseen. Lisäksi lasta opastetaan huolehtimaan omasta ympäristöstään. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 21–22.)

Laatutavoitteita vastaavien kriteerien mukaisesti lasten on saatava toimia sellaisissa tehtävissä sekä toiminnoissa, joihin heillä on riittävät valmiudet. Toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa sekä lasten että vanhempien osallistuminen on tärkeää. Suunnitelmat laaditaan koko yksikköä, lapsiryhmää sekä yksittäistä lasta varten. Tärkeää on, että vanhempien osallisuus näkyy suunnitelmissa. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 22–23.)

Vuoropäivähoitoyksiköissä toiminnasta ja sen suunnittelusta vastaa yleensä lastentarhaopettajat, jotka työskentelevät pääsääntöisesti päiväsaikaan. Laadukkaan vuoropäivähoidon toiminnan toteutumisen edellytyksenä ovat tilat, jotka tukevat lapsen kehitystä sekä aktiivisuutta. Ilta-aikaan korostuu lasten oma toiminnallisuus sekä vapaa leikki. Merkityksellistä on, että lapset saavat tutkia, kokeilla sekä tehdä lapsia motivoivia ja kiinnostavia asioita. Lasten pääasiallinen toimintamuoto on leikki, ja laadun edellytyksenä on, ettei lasten toimintaa ja leikkiä keskeytetä tai häiritä ilman syytä. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 22–23.) Vuoropäivähoito voi siis olla laadukasta, vaikka varsinaista

suunniteltua toimintaa ei ilta-aikaan järjestettäisikään, mikäli ympäristö tarjoaa puitteet ja esteettömyyden lapsen monipuoliselle toiminnalle ja leikille.

4.6 Henkilökunta

Vuoropäivähoidon yksi merkittävimmistä turvallisuustekijöistä on riittävä määrä ammattitaitoisia hoito- ja kasvatustalon työntekijöitä. Päivähoitoasetuksessa on säädetty riittävä henkilöstömitoitus koskien yleisesti päivähoiton toteuttamista. Vuoropäivähoitossa on yöllisen hoitotarpeen vuoksi varmistettava lisähenkilöstön saatavuus vuorossa olevan henkilöstön tilalle, mikäli vuorossa oleva työntekijä estyy esimerkiksi sairauden vuoksi tekemästä työtä. (Saarsalmi 2008, 55.)

Laadukkaan vuoropäivähoidon toteutumisen edellytyksenä on henkilöstön kouluttautuminen, ja henkilöstöä pyritäänkin kannustamaan myös omaehtoiseen kouluttautumiseen. Ensimmäinen edellytys kuitenkin laadukkaalle vuoropäivähoitolle on henkilöstön osaaminen ja asetusten mukainen kelpoisuus. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 15–16.)

Varhaiskasvatukseen kuuluva henkilöstö toimii moniammatillisena kasvattajayhteisönä. Moniammatillinen yhteistyö on myös yksi perusta varhaiskasvatukselle ja opetukselle. Kasvattajan on tiedostettava oma kasvattajuus ja taustalla vallitsevat arvot sekä eettiset näkemykset ja periaatteet. Oman työn arviointi ja kehittäminen tukevat kasvattajan eettistä, ammatillista sekä tietoista toimintaa. Henkilöstön on huomioitava jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet, kehitys- ja ikätaso sekä mahdollisuudet monipuoliseen kehittymiseen, kasvamiseen ja oppimiseen. Henkilökunnan tehtävänä on tarjota lapselle tasavertainen, kiireetön ja rauhallinen ympäristö, jossa lapsi voi kokea olonsa turvalliseksi. Lasta on tuettava haasteellisissa tilanteissa, sekä tarjottava onnistumisen kokemuksia, jotta lapsi oppii tavoitteellisia ja pitkäjänteisiä työskentelytapoja. Samalla lapsen itsetunto kasvaa ja oppimisesta tulee mukava kokemus. (Pieksämäen kaupunki 2008.)

Henkilöstön toimintaa ohjaa ja valvoo vuoropäivähoitoyksikön johtaja. Vuoropäivähoito asettaa erityispiirteitä johtajuudelle, joita tulemme kuvaamaan luvussa viisi. Vuoropäivähoidon johtajan tehtävänä on organisoida laadunhallinnan toteuttamista sekä kuntatasolla, että omassa työyksikössään. Lisäksi johtajan vastuulla on laadun kehittäminen

omassa työyksikössä. Vuoropäivähoidolla tulee olla asiakaspalauttejärjestelmä, jota arvioidaan vuosittain. Asiakaspalautteita on seurattava sekä hyödynnettävä kaikilla mahdollisilla tasoilla. (Päiväkotien laatukriteerit i.a.)

Vuoropäivähoitoyksikön johtajan tulee myös olla tietoinen vuoropäiväkotiyksikön toiminnasta ja tilanteesta. Tämän vuoksi olisi merkityksellistä, että johtaja vierailisi yksikössä säännöllisesti. Samalla voitaisiin parantaa johtajan ja vanhempien välistä yhteistyötä siten, että vanhemmat kokisivat voivansa ottaa tarvittaessa yhteyttä vuoropäivähoitoyksikön johtajaan. Samalla voitaisiin madaltaa kynnystä ottaa asioita puheeksi, ja näin voitaisiin entistä paremmin turvata laadukkaan vuoropäivähoidon toteutuminen.

4.7 Informaatio

Puhuttaessa henkilökunnan ja vanhempien välisen yhteistyön laatutavoitteita vastaavista kriteereistä, on yhtenä asiana huomioitava tiedotus vanhemmille vuoropäivähoidon sekä vuoropäiväkodin asioista. Tiedonkulusta on huolehdittava siten, että vanhemmilla on mahdollisuus saada tietoa lapsen asioista päivittäin käytävien keskusteluiden sekä kirjallisten tiedotteiden avulla. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 12–13.)

Vuoropäivähoidon tiedonkulkuun liittyy kuitenkin haasteita, joita olemme tuoneet tarkemmin esiin luvussa viisi. Laadunhallinnan kannalta onkin merkittävää seurata tiedonkulkua ja sen toimivuutta. Jatkuva informointi perheen ja vuoropäivähoitoyksikön välillä on edellytys laadukkaalle vuoropäivähoidolle. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 12–13.)

Tieto- ja viestintäteknikka ovat avainasemassa kehitettäessä uudenlaisia työmenetelmiä tiedonkulkuun. Luotaessa verkostoja varhaiskasvatuksen henkilöstön, asiantuntijoiden sekä vanhempien välillä tieto- ja viestintäteknikka ovat merkityksellisessä asemassa. Toimivan verkoston avulla on mahdollisuus lisätä tiedonkulkua sekä mahdollistaa uudenlainen vuorovaikutus, johon jokaisella vanhemmalla on tasavertaiset mahdollisuudet osallistua. Henkilöstölle sekä perheille tulisikin tarjota erilaisia mahdollisuuksia vuorovaikutukseen hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknikkaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002b.)

4.8 Perheiden kohtelu

Kohteluun liitetään olennaisesti tasa-arvoisuuden toteutuminen vuoropäivähoidossa. Laatutavoitteita vastaavien kriteerien mukaisesti päivähoidon yhteiskunnallinen vaikuttavuus pitää sisällään muun muassa perheiden hyvinvoinnin ja tasa-arvon edistämisen. Laatutavoitteita vastaavien kriteerien mukaisesti päivähoidon on tuettava vanhempia kasvattajina. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 26–27.)

Lapset havainnoivat yllättävän paljon asioita, joihin esimerkiksi lapsen vanhemmat eivät osaa kiinnittää huomiota. Laatutavoitteita vastaavien kriteerien mukaisesti on tärkeää, että lapsi lähtee ja jää mielellään hoitoon sekä kertoo vuoropäiväkodista myönteisesti. Lapsen viihtymiseen vuoropäivähoidossa vaikuttavat merkittävästi lapsella vuoropäiväkodissa olevat kaverit. Viihtyvyyteen vaikuttavat lapsen myönteiset kokemukset kavereista sekä henkilökunnasta, ja lisäksi lapsen on koettava henkilökunnan ja kavereiden pitävän hänestä. Sekä viihtyvyyden että kasvatuskumppanuuden toteutumiseksi on tärkeää, että lapsi kokee vanhemmilla sekä henkilöstöllä olevan samat ”pelisäännöt.” (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 25.) Lapsen oma toiminta ja käytös antavat selviä viitteitä vuoropäivähoidon toteutuksesta. Mikäli lapsi on jatkuvasti haluton lähtemään hoitoon, on vanhempien syytä selvittää vuoropäivähoidon tilannetta tarkemmin. Vanhemmat ovat kuitenkin oman lapsensa parhaita asiantuntijoita, joten vanhempien on myös osattava tulkita lasta, milloin on lapsen käytöksen perusteella syytä huolestua vuoropäivähoidosta ja sen toteutuksesta.

Vuoropäiväkodin toiminnan on edistettävä lapsen myönteistä kuvaa itsestään sekä minäkuvaa oppijana (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 25). Onkin merkityksellistä, että vuoropäiväkodissa mahdollisiin ongelmatilanteisiin puututaan nopeasti, jotta lapsen oppiminen, kehittyminen ja kasvaminen eivät vaarannu. Pitkittyneet ja jatkuvat ongelmatilanteet vaikuttavat lapsen viihtymiseen vuoropäivähoidossa sekä voivat vaikuttaa lapsen kehitykseen sekä minäkuvaan. Lapsesta voi myös tulla oppimishaluton tai jopa passiivinen järjestettävälle toiminnalle, mikäli lapsi kokee mahdollisesti ilmenevät ongelmat hyvinkin ahdistaviksi.

4.9 Vanhempien vaikuttamismahdollisuudet

Laatutavoitteita vastaavien kriteerien mukaisesti vanhempien kanssa on tehtävä suunnitelma lasten hoidosta, kasvatuksesta sekä opetuksesta. Suunnitelmassa sovitaan erityisesti yhteisistä periaatteista, ja suunnitelmaa ja sen toteutumista tulee arvioida vähintään kahdesti vuodessa vanhempien kanssa. Sovittujen kasvatuseriaatteiden ja –tavoitteiden täytyy myös näkyä toiminnassa, sen suunnittelussa sekä toteutuksessa. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 12.)

Vanhemmuuden tukemisen peruslähtökohta on luottamuksellinen ilmapiiri (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118). Jokaisen henkilöstön jäsenen tulee olla tietoinen salassapitovelvollisuudesta ja sitä on ehdottomasti noudatettava. Laatutavoitteiden mukaisesti perheelle järjestetään tilaisuus tutustua päiväkodin käytäntöihin ennen lapsen hoitosuhteen alkamista. Lisäksi työntekijän tulisi käydä tutustumassa lapsen kotiympäristöön. Henkilöstö tulee myös esitellä vanhemmille, sekä yhteistyöstä vanhempien ja henkilöstön välillä tulisi olla kirjallinen suunnitelma. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 13.)

Vuoropäivähoidon henkilöstön tulee myös arvostaa vanhempien asiantuntemusta omasta lapsestaan. Vanhempien ja henkilöstön mahdollisista eriävistä näkemyksistä tulee voida keskustella avoimesti ja asiallisesti. Henkilöstön tulee huomioida toiminnassa ja sen suunnittelussa vanhemmilta saatu palaute, ja palautetta tulee kysyä vanhemmilta. Vanhempien vaikuttamismahdollisuuksia vuoropäiväkodin laatua kehitettäessä on tuettava järjestämällä vanhempien ja henkilöstön yhteisiä kehittämistilaisuuksia vähintään kahdesti vuodessa. Lisäksi muista vuoropäiväkodin henkilöstön ja vanhempien yhteistyömuodoista tehdään jokaisen perheen kanssa yksilöllinen kirjallinen sopimus. Yhteistyötä koskeva sopimus tulisi tarkistaa vähintäänkin vuoden välein. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 13.)

5 VUOROPÄIVÄHOITON LIITTYVIÄ HAASTEITA

5.1 Vuoropäivähoidon toteutuminen kunnissa

Keskustelua päivähoitolain kokonaisuudistuksesta on käyty jo pitkään. Myös päivähoitolain muuttamisesta päivähoitoa, esiopetusta ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevaksi varhaiskasvatuslaiksi on keskusteltu. Sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön eriävistä mielipiteistä johtuen päätöstä varhaiskasvatuslain hallinnosta ei kuitenkaan ole voitu tehdä. Näin ollen laki lasten päivähoidosta tulee vielä säilyttämään nimensä todennäköisesti seuraavankin uudistuksen astuessa voimaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.) Uudistuksen kiireellisestä tarpeesta huolimatta päivähoitolain muutoksen ajankohdasta ei ole selvyttä.

Tämänhetkinen päivähoitolaki ei määrittele vuoropäivähoitoa eikä sitä, miten ja milloin vuoropäivähoitoa on järjestettävä (Siltanen 2011). Päivähoitolaissa (1973/36) kuitenkin mainitaan, että ”päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan.” Toisin kuin tavalliseen päivähoitoon, vuoropäivähoitoon ei kuitenkaan ole subjektiivista oikeutta. Lapsen oikeus vuoropäivähoitoon syntyy, kun vanhempien työssä käymisestä tai opiskelusta johtuen lapsen hoitoa ei ole mahdollista toteuttaa tavallisessa päivähoitoyksikössä. Vaikka päivähoito on tarkoitettu ensisijaisesti alle opipalvelisuusikäisille lapsille, päivähoitolain (1973/36) mukaan päivähoitoa on tarjottava myös sitä vanhemmille lapsille, ellei heidän hoitoaan voida muulla tavoin järjestää.

Koska vuoropäivähoidosta ei ole valtakunnallisia linjauksia, vuoropäivähoitoa toteutetaan kuntien määrittelemien vuorohoidon linjausten mukaisesti. Siltanen (2011) mukaan kaikkiin kuntiin ei kuitenkaan ole laadittu vuorohoidon linjauksia. Tämä tuo erityishaasteita erityisesti vuoropäivähoidon tasavertaisen toteuttamisen mahdollistamiseksi kunnissa, minkä vuoksi vuoropäivähoidon johtajat ovatkin tuoneet esille vuoropäivähoidon ja sen toteuttamisen selkeän määrittelemisen lisättäväksi päivähoitolakiin (Siltanen 2011).

Tällä hetkellä esimerkiksi koululaisten vuoropäivähoidon tarvetta ei ole lainkaan huomioitu kaikissa kunnissa, vaikka Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto ry ilmaisi jo vuonna 2006 esityksessään hallitusohjelmaan ympärivuorokautisen hoidon tarpeen aloittamisen myös pienille koululaisille yksinhuoltajien köyhyyden poistamiseksi (Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto ry 2006). Lisäksi kansanedustaja Karhu (2007; 2008) on tuonut viime vuosien aikana esille, että oppivelvollisten lasten vuoropäivähoidon tarpeen huomioiminen olisi erityisen tärkeää vuorotyötä tekevän vanhemman ollessa lisäksi yksinhuoltaja.

Koska nyky-yhteiskunnassa on tavanomaista, että perhe ja sukulaiset asuvat toisella paikkakunnalla, erityisesti yksinhuoltajavanhemmilla tukiverkosto voi olla hyvinkin pieni (Siltanen 2011). Huonon taloudellisen tilanteen vuoksi vuorotyön tekeminen voi kuitenkin olla ainoa ratkaisu lastensa elättämiseksi ja tulevaisuuden turvaamiseksi. Jos lapselta kuitenkin evätään mahdollisuus turvalliseen ympäristöön vanhempien työssä olon aikana, voi vuorotyötä tekevä vanhempi joutua puntaroimaan työpaikan päivätyöhön vaihtamisen, mahdollisen työttömyyden sekä lapsensa yksin kotiin jättämisen välillä. Vuoropäivähoidon tarjoaminen myös oppivelvollisuusikäisille lapsille parantaisikin sekä yhteiskunnan hyvinvointia tukemalla vanhempia työssä käymiseen että parantaisi vuoropäivähoidon laatua saatavuuden osalta.

Saatavuuden näkökulmasta vuoropäivähoidon laatuun vaikuttaa myös vuoropäivähoidon oikeutettujen lasten kohderyhmän lisäksi se, kuinka nopealla aikavälillä vuoropäivähoidon tarpeeseen voidaan vastata. Vaikka suuri osa kunnista noudattaa periaatetta, että lapsen hoitoaikojen tulisi olla tiedossa viikkoa ennen hoidon tarvetta (Siltanen 2011), ei enimmäisaikaa lapsen vuoropäivähoidon tarpeeseen vastaamisesta ole kuitenkaan valtakunnallisesti laadittu. Koska vuorotyölle ominaisia piirteitä ovat vaihtelevat ja nopeastikin muuttuvat työvuorot, ja koska lapsen hoitoajat vuoropäivähoidossa perustuvat vanhempien työvuoroihin, tarve lapsen vuoropäivähoitoon voi tulla hyvinkin yllättäen (Siltanen 2011). Tämä tuo vuoropäivähoidon laadukkaalle toteuttamiselle useita haasteita niin johtajuuden, työntekijöiden, vanhempien kuin lasten näkökulmasta.

5.2 Henkilöstön riittävyys ja sen vaikutukset vuoropäivähoidossa

Vuoropäivähoidon työntekijöiden näkökulmasta haasteellista voi olla erityisesti työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Työvuorosuunnittelua ohjaa sosiaalialan työehtosopimus. Valitettavasti vuoropäivähoidossa työehtosopimuksen mukaiset ehdot eivät aina täyty. Työehtosopimuksen mukaan tarkastettujen työvuorolistojen tulee olla nähtävillä viikkoa ennen työvuorolistan alkamista, eikä siihen saa tehdä muutoksia ilman työntekijän suostumusta. Vuoropäivähoidossa olevien lasten hoitoaikojen muuttuessa muuttuvat kuitenkin myös työntekijöiden työajat, minkä vuoksi työvuorolistoja ei voi suunnitella lopulliseen muotoonsa viikoiksi eteenpäin. Siitä huolimatta työvuorolistojen suunnittelussa olisi pystyttävä huomioimaan sekä henkilöstön työssä jaksaminen että henkilöstön riittävyys lasten hoitoaikojen muutoksista ja päivittäin useasti vaihtuvasta lapsimäärästä huolimatta. (Siltanen 2011.)

Päivähoitolaki ei kuitenkaan määrittele erikseen vuoropäivähoitoa tarjoavien yksiköiden henkilöstömäärää. Useissa kunnissa sovelletaan normaalin päivähoidon säädöksiä henkilöstöstä, mutta erityisesti suurissa kunnissa määrän koetaan olevan riittämätön etenkin ilta-aikaan vuoropäivähoidossa olevien lasten ollessa väsyneitä ja vanhempiaan ikävöiviä (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006). Lasten päivähoiton tilannekatsauksessa vuonna 2005 riittäväksi suhdeluvuksi ehdotettiin muun muassa neljää lasta yhtä työntekijää kohti (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006). Tällä hetkellä vastaava suhdeluku esimerkiksi normaalissa päiväkotiympäristössä on yksi työntekijä enintään seitsemää yli kolmevuotiaista ja enintään neljää alle kolmevuotiaista kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden. Lisäksi osapäivähoidossa olevia lapsia voi olla enintään kolmetoista yhtä työntekijää kohden. (Asetus lasten päivähoidosta 1973/239.) Koska vuoropäivähoidossa olevien lasten lukumäärä voi vaihdella jopa yhden päivän aikana hyvinkin paljon (Jyväskylän kaupunki 2011), on ymmärrettävää, että päivähoitolaissa annetun henkilöstömäärän soveltaminen vuoropäivähoitoyksikköihin on haastavaa.

Lasten vaihtuvuus tuokin vuoropäivähoidon toteuttamiseen useita erityispiirteitä. Koska lasten hoidon tarve voi olla hyvinkin vaihtelevaa, samat lapset ja työntekijät eivät välttämättä kohtaa kovinkaan usein (Jyväskylän kaupunki 2011; Kontiolahden kunta 2008), etenkin jos lapsi on hoidossa vain satunnaisesti. Tällä voi olla kielteisiä vaikutuksia muun muassa turvallisen kiintymyssuhteen luomiseen lapsen ja työntekijän välillä (Sil-

tanen 2011), jolloin myös vanhemmasta irtaantuminen hoitopäivän ajaksi voi olla haastavaa. Toisaalta kiintymyssuhteen tärkeys tulee esiin myös niissä tilanteissa, missä lapsi viettää suurimman osan vuorokaudesta päivähoidossa. Turvallinen kiintymyssuhde vanhempiin edesauttaa luomaan ulkopuolisia kontakteja niin ikätovereihin kuin muihin aikuisiin ja samalla myös hoitoon jääminen koetaan helpommaksi (Schön 2010, 28; Silvén & Kouvo 2010, 84). Lisäksi Silvénin ja Kouvon (2010, 86) mukaan ”pysyvät sensitiiviset hoitajat voivat taata turvalliset ihmissuhteet kodin ulkopuolella.” Kiinteän lapsen ja työntekijän välisen suhteen syntyminen vuoropäivähoidossa voi olla kuitenkin haastavaa, sillä ajoittain samanaikaisesti hoidossa olevien lasten lukumäärä voi olla hyvinkin suuri. Ellei henkilökuntaa ole riittävästi, voi lapsen yksilöllinen huomioiminen jäädä vähäiseksi, eikä turvallista ja luottamuksellista hoitosuhdetta lapsen ja työntekijän välille ehdi syntyä.

Henkilökunnan riittävyys ja lapsen yksilöllinen huomioiminen tulee esiin myös tilanteissa, jossa eri-ikäiset lapset toimivat samassa hoitoryhmässä (Kontiolahden kunta 2008). Siitä huolimatta, että erityisesti ympärivuorokautisen hoidon tarjoaminen sijoitetaan usein yhteen päivähoitoyksikköön (Siltanen 2011), etenkin pienissä kunnissa vuoropäivähoitoa tarvitsevien lasten lukumäärä on niin vähäinen, että kaikki yhdestä kuuteen ikävuoteen olevat lapset ovat samassa ryhmässä. Joskus myös sitä nuoremmat tai vanhemmat lapset ovat vuoropäivähoidon tarpeessa. Vaikka toisaalta eri-ikäisistä lapsista koostuva ryhmä voi toimia voimavarana esimerkiksi vanhempien lasten toimiessa pienempien lasten esikuvana, on kuitenkin ilmiselvää, että yksivuotiaan lapsen ja kuusi- vuotiaan lapsen tarpeet päivähoidossa eroavat täysin. Pienet lapset tarvitsevat erityisesti hoivaa ja huolenpitoa, isommille lapsille virikkeellisyys on tärkeämpää. Tämä vaikuttaa muun muassa siihen, että työntekijöitä on oltava tarpeeksi vastaamaan kaikenikäisten lasten tarpeisiin. Eri-ikäisistä lapsista koostuvan hoidon toteuttaminen tuo haasteita myös toiminnan suunnittelulle. Lisäksi kun eri-ikäiset lapset ulkoilevat yhtäaikaaisesti samalla piha-alueella (Kontiolahden kunta 2008), haasteena on piha-alueen suunnitteleminen siten, että se on sekä virikkeellinen isommille lapsille että turvallinen pienemmille lapsille.

5.3 Toiminta vuoropäivähoidossa

Vuoropäivähoidossa toteutetaan ohjattua toimintaa kuten tavallisessakin päivähoidossa. Usein ohjattua toimintaa on aamu- ja iltapäiväisin, jolloin lasten virkeystason sanotaan olevan korkeimmillaan, ja jolloin myös vastaanottokyky uusia asioita kohtaan on todettu parhaimmaksi. Sen sijaan viikonloppuisin ohjattua toimintaa ei usein ole lainkaan. Tämä voi aiheuttaa sen, että varsinainen ohjattu ryhmätoiminta ja uusien asioiden opettelu voi jäädä vuoropäivähoidossa puuttumaan lähes kokonaan lapsilta, jotka ovat hoidossa esimerkiksi vain iltaisin ja viikonloppuisin (Siltanen 2011). Jos vuoropäivähoidon toiminnassa sen sijaan pyrittäisiin huomioimaan myös ilta- ja viikonloppuhoitoa tarvitsevat lapset, olisi ohjattua toimintaa toteutettava päivittäin, myös ilta-aikaan.

Usein toiminnan ohjaus ja pedagoginen osuus on kuitenkin lastentarhaopettajien vastuulla (Järvinen ym. 2009, 95). Lastentarhaopettajat työskentelevät pääsääntöisesti arkipäivisin aamuvuorossa, joka päättyy yleensä viimeistään kello 17. Lastentarhaopettajien työvuorojen suunnitteluun vaikuttaa erityisesti se, milloin lapsia on eniten paikalla. Lisäksi työvuorosuunnitteluun vaikuttaa kustannukselliset tekijät, sillä lastentarhaopettajien palkkaluokitus on lastenhoitajan palkkaluokitusta korkeampi. Edellä mainittujen syiden vuoksi lastentarhaopettajat eivät usein työskentele ilta- ja viikonloppuaikaan, jolloin lapsia on hoidossa yleensä vähemmän ja palkkakustannukset ovat suuremmat. Tämän vuoksi, jos ohjattua toimintaa olisi myös iltaisin ja viikonloppuisin, joutuisivat myös lastenhoitajat lisäämään panostaan toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. (Lehto & Mäenpää 2011.) Ohjatun toiminnan lisääminen vaatisi myös suunnitteluajan lisäämistä, ja ellei se olisi mahdollista, samat toiminnot kiertäisivät yhä uudelleen. Samoihin toimintoihin osallistuminen toistuvasti ei kuitenkaan olisi välttämättä kovin mielekästä lapsille, jotka viettävät suuren osan ajastaan hoidossa. Ohjatun toiminnan vapaaehtoisuus puolestaan lisäisi henkilökunnan määrän tarvetta, koska osa henkilökunnasta tarvittaisiin valvomaan ryhmätoimintaan osallistumattomia lapsia.

Vaikka ohjattu toiminta olisikin lapselle mielekästä, lapsi tarvitsee mahdollisuuden myös vapaaseen leikkiin (Siltanen 2011) ja lepoon hoidossa ollessaan hoitopäivien pitkittyessä joskus jopa yli kymmentuntiseksi (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006). Pitkät ja epäsäännölliset hoitoajat voivatkin vaikuttaa kielteisesti lasten vuorokausirytmiiin sekä vuoropäivähoidon päivärytmiin ja toimintamenetelmien hahmottamiseen. Myös

ryhmytyminen ja lasten keskinäisten suhteiden luominen voi olla hitaampaa lasten kohdatessa vain harvakseltaan. (Jyväskylän kaupunki 2011; Siltanen 2011.) Lisäksi haasteena on, kuinka lapsille voidaan mahdollistaa samat toiminnot vaihtelevista hoitoajoista riippumatta (Kontiolahden kunta 2008).

5.4 Tiedonkulku ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö vuoropäivähoidossa

Vuoropäivähoitoyksikössä vanhempien ja henkilöstön yhteistyö voidaan kokea joskus haastavaksi. Vanhempien poikkeavista ja vaihtelevista työajoista johtuen vanhempia voi olla joskus hankala tavoittaa (Lönnblad 2010). Lisäksi, koska lasten hoitoajat vaihtelevat ja hoidon tarve voi olla hyvinkin satunnaista, lapsi voi olla pitkiäkin aikoja pois hoidosta. Ellei käytössä ole toimivaa tiedonsiirtovälinettä, voi yhteydenpito jäädä heikoksi. Vaikka useimmissa vuoropäivähoidon yksiköissä on jonkinlainen reissuvihko tai viikkotiedote käytössä, tiedotteet eivät välttämättä ehdi vanhemmille aina ajoissa, jos tiedotteet kulkevat esimerkiksi vain lapsen mukana vuoropäivähoitoyksikön ja kodin väliä, eikä tiedotteita välitetä postitse tai sähköisesti.

Joskus vanhemmat ovat myös kiireisiä (Siltanen 2011) tuodessaan lasta hoitoon tai haikessaan lapsensa hoidosta. Tällöin jopa kuulumiset lapsen päivän sujumisesta voi jäädä vaihtamatta työntekijöiden kanssa. (Lehto & Mäenpää 2011.) Lönnbladin (2010) tutkimuksessa ilmeni myös kiireestä ja väsymyksestä johtuva vanhempien haluttomuus osallistua vuoropäivähoidon järjestämiin tilaisuuksiin, kuten esimerkiksi vanhempainiltoihin. Tilaisuuksiin osallistuminen kuitenkin edesauttaisi osaltaan myös vuoropäivähoidon toiminnan kehittämistä myös vaikuttavuuden osalta, vaikka vuorotyöstä johtuen onkin ymmärrettävää, että kaikille vanhemmille sopivaa yhteistä aikaa on mahdoton järjestää (Lönnblad 2010). Kiireestä ja väsymyksestä huolimatta vanhempia tulisi kannustaa aktiivisuuteen lastensa puolesta. Osallistuminen sekä henkilöstön ja vanhempien keskinäinen yhteistyö edistäisivät myös kasvatuskumppanuuden toteutumista vuoropäivähoidossa.

Kasvatuskumppanuus ja vanhemmuuden tukeminen on erityisen tärkeää vuoropäivähoidossa jo sen vuoksi, että vuoropäivähoidon asiakkaina on paljon yksinhuoltajaperheitä, eroperheitä tai uusperheitä (Siltanen 2011). Lisäksi vuorotyön raskaus voi aiheut-

taa vanhemmissa väsymystä ja turhautumista, ja lapsen kasvatus voi jäädä suurelta osin vuoropäivähoidon vastuulle. Henkilöstön tehtävänä on tukea perhettä kasvatustehtävässään, mutta myös kannustaa vanhempia osallistumaan kasvatukseen. Toimiva yhteistyö ja ajantasainen tiedonkulku perheen ja henkilöstön välillä ovatkin avaimia hyvään kasvatuskumppanuuteen.

Joissakin vuoropäivähoitoyksiköissä jokaiselle lapselle on nimetty myös omahoitaja, jonka tehtävänä on huolehtia ensisijaisesti hoitajalle nimetyn lapsen asioista ja hyvinvoinnista (Lönnblad 2010). Vaikka omahoitajakäytäntö koetaan yleisesti toimivaksi menetelmäksi, lasten ja omahoitajien todellinen kohtaaminen voi kuitenkin jäädä vähäiseksi, jos lapsen hoitoajat poikkeavat usein omahoitajan työajoista. Tämän vuoksi myös henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja toimiva tiedonsiirto olisivat tärkeitä omahoitajuuden näkökulmasta, jotta omahoitajalle välittyisi tieto lapsen asioista myös niiltä ajoilta, kun omahoitaja on poissa työstä. Lisäksi jos yhteistyö vanhempien ja omahoitajan välillä on kovin vähäistä, voi luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen kehittyminen olla haastavaa. Joissakin yksittäistapauksissa vanhemmat tai lapsi voivat olla jopa täysin tietämättömiä lapsen omahoitajasta. (Lehto & Mäenpää 2011.)

Toimiva tiedonkulku henkilöstön välillä voi kuitenkin olla joskus haastavaa. On mahdollista, että vaihtelevista työajoista johtuen työntekijät kohtaavat vain harvoin toisiaan. Säännöllisten palaverien avulla henkilökunta saadaan kokoon tavallisessa päiväkodissa, mutta vuoropäivähoidossa kaikkien työntekijöiden osallistuminen palaveriin on lähes mahdotonta. Tämä ilmeni muun muassa Lönnbladin (2010) tutkimuksessa, jossa sijais-ten heikko saatavuus hankaloitti palaveriin osallistumismahdollisuuksia. Käytännössä palaverit ovat kuitenkin ainoita tilanteita, missä työntekijät voivat yhteisesti keskustella toiminnan suunnitteluun ja esimerkiksi lapsiin liittyvistä asioista sekä päättää asioista. Koska aina tulee tilanteita, että joku työntekijä estyy palaveriin osallistumisesta, on toimivan tiedonkulun turvaamiseksi henkilöstöllä oltava yhtenäinen toimintamalli asioiden kirjaamiseen ja raportointiin, jotta asiat tulevat kaikkien työntekijöiden tietoon. Tämä on tärkeää myös päivittäisten asioiden raportoinnissa.

Sen lisäksi, että toimiva tiedonkulku on tärkeää vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vuoksi, myös turvallisuuden näkökulmasta tiedonkulun tärkeys on huomioitava. Koska lasten tulo- ja lähtöajat ovat toisistaan poikkeavia ja ajoittain lapsia saattaa olla yhtäai-

kaisesti paljon, on erittäin tärkeää, että lasten hoitoajat ovat jokaisen työssä olevan, ja erityisesti työhön tulevan, työntekijän tiedossa. Lisäksi selkeät ja toimivat tilat lisäävät toiminnan turvallisuutta siltä osin, että työntekijöiden on helpompi kontrolloida hoidossa olevien lasten tekemisiä. (Jyväskylän kaupunki 2011.)

6 VUOROPÄIVÄHOITO PIEKSÄMÄELLÄ

6.1 Vuoropäivähoidon tarve ja toteutuminen

Pieksämäki on noin vajaan 20 000 asukkaan kaupunki Etelä-Savossa. Väestörekisterikeskuksen (2011) mukaan vuoden 2011 syyskuun lopussa Pieksämäellä oli asukkaita yhteensä 19 726. Sijaintinsa vuoksi Pieksämäki on saavuttanut maineensa rautatieliikenteen risteysasemana (Mediataju Oy 2004), sillä Pieksämäeltä on toimivat junayhteydet kaikkialle Suomeen. Junaliikenteen lisäksi Pieksämäen suurimpia elinkeinontuottajia ovat kauppa- ja muut palvelualat, hyvinvointiala, metalliteollisuus, mekaaninen puunjalostus sekä ja maa- ja metsätalous (Pieksämäen kaupunki i.a.b).

Pieksämäen asukasluku on vähentynyt vuosi vuodelta, jonka vuoksi Pieksämäen kaupungin Strategiassa 2020 on asetettu tavoitteeksi työpaikkojen lisääminen Pieksämäellä, jotta asukasluku saataisiin nousujohdanteiseksi (Pieksämäen kaupunki i.a.a). Työpaikkojen lisäämisen toivotaan tuovan uusia asukkaita ja elvyttävän Pieksämäen elinkeinoelämää. Koska Pieksämäellä muun muassa kaupan ala ja erilaiset sosiaali- ja terveyspalvelut ovat suuria työllistäjiä (Suomen kaupunkiopas i.a.), työpaikkojen lisääminen tulee kasvattamaan oletettavasti myös perheellisten päivähoidon ja erityisesti vuorotyötä johtuvan vuoropäivähoidon tarvetta.

Tällä hetkellä vuoropäivähoitoa Pieksämäellä tarjotaan arkisin aamu- ja iltahoitona Kalevalan päiväkodissa sekä Maaselän päiväkodin Lilliputti-iltahoitoryhmässä. Kalevalan päiväkodin vuoropäivähoidon yksikkö vuoropäiväkoti Virkku tarjoaa lisäksi ympäri-vuorokautista päivähoitoa. (Pieksämäen kaupunki 2009b.) Syksyllä 2011 vuoropäiväkoti Virkun ympäri-vuorokautista päivähoitoa tai viikonloppuhoitoa tarvitsevia lapsia oli 30 ja Kalevalan päiväkodin päiväkotiryhmien aamu- ja iltahoitoa tarvitsevia lapsia oli 17. Ikäjakauma Kalevalan päiväkodin aamu- ja iltahoitoa tarvitsevilla lapsilla oli kahdeksan 1–2-vuotiasta lasta, kuusi 3–5-vuotiasta lasta sekä kolme kuusivuotiasta lasta. (Keituri, Hanna, henkilökohtainen tiedonanto 17.10.2011 & 18.10.2011.) Syksyllä 2011 Maaselän päiväkodin Lilliputti-ryhmässä oli kirjoilla 16 lasta, jotka tarvitsivat vaihtelevasti aikaista aamu- tai myöhempää iltahoitoa (Ihalainen, Anne, henkilökohtainen tiedonanto 31.10.2011).

Viime vuosien aikana vuoropäivähoidon tarve Pieksämäellä on lisääntynyt, minkä vuoksi Pieksämäelle suunnitellaan uutta vuoropäivähoitoa tarjoavaa päivähoitoyksikköä. Tavoitteena on, että uudessa vuoropäivähoitoyksikössä voidaan toteuttaa myös esiopetusta. (mm. Länsi-Savo 2010.) Vuoropäivähoidon tilanteesta Kalevalan päiväkodissa tehdyssä selvityksessä on tuotu esiin myös alkuopetuksessa olevien lasten vuoropäivähoidon tarve, sillä oppivelvollisuusikäisille lapsille ei ole pystytty tarjoamaan vuoropäivähoitoa perhepäivähoitoa lukuun ottamatta (Pieksämäen paikallinen 2010, 4).

Vuoropäivähoidon keskittämisen seurauksena Kalevalan päiväkodin ja vuoropäiväkoti Virkun toiminta olisi mahdollista saada jälleen yhteisiin tiloihin. Vuoropäivähoidon keskittäminen mahdollistaisi myös muun muassa ikätasoisten ryhmien muodostamisen (Pieksämäen paikallinen 2010, 4). Sen lisäksi päivähoito ja esiopetus yhdessä muodostaisivat lapselle turvallisen ja pysyvän ympäristön kouluikänsä asti.

Keskustelua on myös käyty eräänlaisen kasvun, oppimisen ja osallisuuden keskuksista sekä elinkaarikeskuksesta. Elinkaarikeskukseen sijoittuisi päiväkodin lisäksi ainakin yläkoulu. (Yle Etelä-Savo 2010; Palmgren 2011.) Muun muassa Saharinen (2011) on tuonut artikkelissaan esiin, että varhaiskasvatus- ja päivähoitoehdotuksen mukaan 80–100 lapsen päiväkotitoimitus voitaisiin mahdollisesti ottaa käyttöön jo vuonna 2013. Vaikka lopullisia päätöksiä ei vielä ole tehty, päiväkodin rakennuttamisesta ja sen arvioidusta valmistumisajasta on jo keskusteltu Pieksämäen kaupungin koulunjohtajakokouksessa. Kokouksessa käsiteltiin palvelurakennetyöryhmän laatimaa suunnitelmaa varhaiskasvatus- ja oppimiskeskuksesta sekä siihen sisältyvästä elinkaarikeskuksesta. (Hyvärinen 2011.)

6.2 Vuoropäiväkoti Virkku: historiasta nykyhetkeen

Vuonna 1970 toimintansa aloittanut Kalevalan päiväkotitoimitus on ensimmäinen kunnallinen päiväkotitoimitus Pieksämäellä. Päivähoitoa tarjottiin aluksi 3–6-vuotiaille lapsille sekä esikouluikäisille. Vuoden 1990 myötä jokaiselle alle kolmevuotiaalle lapselle tuli tarjota päivähoitopaikka, minkä seurauksena myös Kalevalan päiväkotitoimitus perusti kaksi alle kolmevuotiaiden ryhmää Pieksäntalolle. (Lipsanen 2010.) Samaan yhteyteen perustettiin myös

ryhmäperhepäiväkoti, joka oli Pieksämäen ensimmäinen vuoropäivähoitoa tarjoava yksikkö (Kalevalan päiväkodin historiaa i.a.).

Myöhemmin vuonna 1990 ryhmäperhepäiväkoti ja Kalevalan päiväkodin alle kolmevuotiaiden ryhmät siirsivät toimintansa Kalevalankadulle. Vuodesta 1991 perhepäivähoidon alaisuuteen kuulunut ryhmäperhepäiväkoti siirtyi myös hallinnollisesti Kalevalan päiväkodin alaisuuteen. (Kalevalan päiväkodin historiaa i.a.)

Vuonna 2006 vuorohoitoa tarjoava ryhmäperhepäivähoidon yksikkö muutettiin päiväkotiryhmäksi ja nimeksi tuli vuoropäiväkoti Virkku. Kalevalan päiväkotia ja vuoropäiväkoti Virkku toimivat samassa kiinteistössä vuoteen 2009, jolloin Kalevalan päiväkodin päiväkotiryhmien toiminta jouduttiin siirtämään toisiin tiloihin rakennuksessa havaittujen sisäilmaongelmien vuoksi. Vuoropäiväkoti Virkun toiminta jatkoi alkuperäisissä tiloissa, sillä se toimi erillisessä rakennuksessa. (Lipsanen 2010.) Vuodesta 2009 Kalevalan päiväkodin toimintaa on jatkettu erinäisissä väliaikaisissa tiloissa Vuoropäiväkoti Virkun toimiessa edelleen alkuperäisissä tiloissa.

Syynä vuoropäiväkoti Virkun perustamiseen oli kasvava vuoropäivähoidon tarve Pieksämäellä vanhempien työllistyessä yhä useammin hoitotyöhön tai kaupanalan tehtäviin, missä työajat olivat vaihtelevia ja usein virka-ajan ulkopuolelle sijoittuvia. Vuoropäivähoitoa tarjoava päiväkotia mahdollisti useamman lapsen ottamisen päiväkodin kirjoille yhtäaikaaisesti, sillä ryhmäperhepäiväkodissa lapsia sai olla vain neljä yhtä hoitajaa kohti. Sen sijaan vuoropäiväkodissa vastaava suhdeluku oli seitsemän lasta yhtä hoitajaa kohti. Lisäksi ryhmäperhepäiväkodin muuttaminen vuoropäiväkodiksi mahdollisti kahden lastentarhaopettajan palkkaamisen. (Tarvonen, Arja, henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2010.)

6.3 Vuoropäiväkoti Virkun toiminta-ajatus ja painotusalueet

Pieksämäen keskustassa sijaitseva Vuoropäiväkoti Virkku tarjoaa ympärivuorokautista päivähoitoa 1–6-vuotiaille lapsille (Pieksämäen kaupunki 2009a). Virkun henkilökuntaan kuuluu kaksi lastentarhaopettajaa, seitsemän lastenhoitajaa sekä yksi varahenkilö (Keituri, Hanna, henkilökohtainen tiedonanto 17.10.2011).

Vuoropäiväkoti Virkun toiminta pohjautuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä vuorohoidon linjauksiin. Päiväkodin oma varhaiskasvatussuunnitelma on vasta tekeillä (Keituri, Hanna, henkilökohtainen tiedonanto 17.10.2011 & 18.10.2011).

Kalevalan päiväkodin ja siten myös vuoropäiväkoti Virkun toiminta-ajatuksena on koko- ja osa-aikahoidon sekä vuorohoidon tarjoaminen lapsiperheille heidän tarpeidensa mukaisesti tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Toiminnan tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja yksilöllisen kehityksen edistäminen. Toiminnan lähtökohdiana pidetään lapsen aktiivista oppimista. Lapsi ajatellaan oppijana, joka haluaa oppia ja pystyy omaksumaan uusia asioita leikin avulla. Tavoitteena on kasvattaa lapsista toiset huomioon ottavia, suvaitsevaisia sekä myönteisesti itseensä suhtautuvia. Toiminnassa toteutetaan myös kestävän kehityksen periaatteita. (Pieksämäen kaupunki 2008; Pieksämäen kaupunki 2009a.)

Kalevalan päiväkotin ja vuoropäiväkoti Virkku painottavat myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja kasvatuskumppanuutta. Tavoitteena on kasvatustyön molemminpuolinen kunnioittaminen, ja luottamuksen sekä avoimuuden syntyminen ja säilyminen työntekijöiden ja perheiden välillä. Lasten hoito- ja kasvatustyön tärkeimpinä arvoina ovat turvallisuus, empaattisuus, hyvät tavat sekä tasapuolisuus lasten keskuudessa kulttuurista tai taustoista riippumatta. (Pieksämäen kaupunki 2009a.)

6.4 Aktiivinen oppiminen ja leikkipistetoiminta Vuoropäiväkoti Virkussa

Aktiivinen oppiminen perustuu David P. Weikartin Yhdysvalloissa 1960-luvulla kehittämään High/Scope esiopetusohjelmaan. Näkemys lapsen aktiivisesta oppimisesta on kuitenkin lähtöisin jo Piaget'n kehityspsykologisesta ajattelusta, minkä mukaan lapset oppivat parhaiten toiminnan suunnittelun, toteuttamisen sekä pohdinnan kautta. (University of Kansas 2002.) Eeva Liuksen (Hohmann, Banet & Weikart 1993, 3) mukaan myös Friedrich Fröbel (1782–1852) ja Maria Montessori (1870–1952) korostivat näkemyksissään lapsen oma-aloitteisen toiminnan merkitystä lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Suomessa aktiivista oppimista on kehittänyt esi- ja alkuopetuksen didaktiikan professori Mikko Ojala (Tarvonen, Arja, henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2010).

High/Scope esiopetusohjelmassa korostuu lapsilähtöisyys sekä lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutussuhteen merkitys toiminnan onnistumiselle. Aikuisen tehtävänä on luoda tarkoituksenmukainen toimintaympäristö lapselle siten, että se tukee lapsen omaehtoista leikkiä ja oppimista. Aikuisen tukemana ja kannustamana lapsi oppii tekemään itse omia valintoja, jotka puolestaan kehittävät lapsen kielellisiä sekä kognitiivisia taitoja. (University of Kansas 2002.)

Myös sosiaalipedagogisen kasvatuksen lähtökohtana on ajatus yksilöstä ennen kaikkea toimijana. Toiminnan kautta yksilö ilmentää tavoitteitaan, ajatuksiaan ja tahtoaan vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. (Kurki 2001, 127–128.) Vuoropäiväkotit Virkussa aktiivista oppimista toteutetaan leikkipisteiden muodossa, mikä tukee osaltaan myös lapsilähtöisyyttä muun muassa osallistamisen ja valinnanvapauden kautta (Tarvonen, Arja, henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2010). Leikkipisteiden avulla lasta pyritään tukemaan oppijana ja itsenäisenä tiedonhankkijana sekä kannustamaan pohdintaan, ongelmien ratkaisuun, tutkimiseen, kokeiluihin, seikkailuihin sekä elämyksiin (Pieksämäen kaupunki 2009a).

Leikkipisteet ovat vaihtuvia ja lasten mieltymysten mukaisia. Uudet leikkipisteet suunnitellaan suunnittelupalavereissa työntekijöiden kesken. Pisteiden valinnassa ja niiden pois ottamisessa ja vaihtamisessa otetaan huomioon lasten kiinnostus ja innostuneisuus kyseistä pistettä kohtaan. Jos jokin piste tuntuu viikosta toiseen kiinnostavan lapsia, sitä ei silloin muuteta ja päinvastoin. Toiminnassa korostuu siis lapsilähtöisyys, mutta myös sosiaalipedagogiikka.

Lapsen kehityksen seuraaminen vuoropäivähoidossa on varsin haastavaa. Leikkipisteiden avulla päivähoiton henkilöstön on kuitenkin helpompi huomioida lasten mielenkiinnon kohteita ja käyttäytymisen muutoksia erilaisissa tilanteissa. Leikkipisteiden avulla lapsi saadaan osallistumaan myös sellaisiin toimintoihin, joihin lapsi ei muuten osallistuisi. Tavoitteena on lapsen monipuolinen kehittyminen eri osa-alueilla. Toiminta toteutetaan usein myös pienryhmissä, mikä helpottaa lapsen mahdollisten erityistuen tarpeiden huomaamista. Lapsella on myös pienryhmien ansiosta mahdollisuus vertaistukeen- ja toimintaan. (Tarvonen, Arja, henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2010.) Erityisen kehittävää pienryhmätoimintaa on lapsille, jotka ovat perheen ainoita lapsia, eivätkä kotioloissaan tapaa muita ikäisiään.

Leikkipisteet toimivat Virkussa iltapäivisin niin sanotun vapaan leikin asemassa. Toiminnassa käytetään aktiiviseen oppimiseen liittyvää suunnittelu – toiminta – palautekonaisuutta, joista kuitenkin palauteosio on jätetty pois. Leikkipistetoiminta rauhoittaa iltapäiviä, sillä lapset valitsevat leikkipisteistä mieleisensä toiminnan heti välipalan syötyään. Jotta leikkipisteiden toiminta olisi tarpeeksi monipuolista ja lapsen kehitystä edistävää, on pisteet yleensä jaettu esimerkiksi kädentaitoihin, avaruudelliseen hahmottamiseen, atk-taitoihin sekä liikunnallisuuteen. Leikkipisteissä voi olla myös roolileikkejä, sadutusta, karaoken laulamista, vesileikkipisteitä sekä ulkona rakentelua. Seinällä on iso taulu, missä on kirjoitettuna ja piirrettynä viikon leikkipisteet. Jokainen lapsi itse käy kirjoittamassa oman nimensä valitsemansa toiminnan kohdalle kuitenkin niin, että yhden viikon aikana samaan pisteeseen voi osallistua vain kerran. Toiminnan sisällöstä riippuen yhdessä pisteessä samanaikaisesti voi olla lisäksi vain tietty määrä lapsia. Säännöillä pyritään avartamaan lapsen kiinnostuksen kohteita ja edistämään kehitystä monipuolisesti. Lapset oppivat myös sitoutumaan toimintaan ja toimimaan pienryhmissä sekä ymmärtämään, että aina ei voi leikkiä parhaan kaverin kanssa. (Tarvonen, Arja, henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2010.) Toiminnan valinnan perustuessa vain lapsen omiin kiinnostuksen kohteisiin, voi pisteestä yllättäen löytää myös uuden kaverin, jonka kanssa leikkiä.

Leikkipistetoiminta sopii vuoropäivähoidon arkeen hyvin. Lapsilla on mahdollisuus osallistua samoihin toimintoihin muiden kanssa, vaikka eivät olisikaan säännöllisesti paikalla. Esimerkiksi äitienpäiväaskartelun voi toteuttaa leikkipisteessä silloin kun lapsi on paikalla, ellei hän varsinaisena askartelukertana ole ollut hoidossa. Leikkipistetoiminnan onnistuminen on kuitenkin riippuvainen päivähoitohenkilöstön omasta aktiivisuudesta ja viitseliäisyydestä. Mitä monipuolisempia ratkaisuja aikuiset leikkipisteisiin löytävät ja mitä useammin he lapsilta itseltään mielipiteitä kysyvät (Tarvonen, Arja, henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2010), sitä innokkaammin lapset niihin osallistuvat ja sen kautta myös oppivat.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli arvioida vuoropäivähoidon laatua vuoropäiväkoti Virkussa vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitettiin vanhempien tyytyväisyyttä vuoropäiväkoti Virkun tiloihin, toimintaan, henkilökuntaan, tiedonkulkuun, kohteluun sekä vaikuttamiseen. Lisäksi tavoitteena oli luoda kriteeristö laadun toteuttamiselle, sillä vuoropäiväkoti Virkussa ei ole tällä hetkellä kriteeristöä laadun arviointiin.

Tutkimuksen tavoitteena oli myös vuoropäivähoidon laadun seuranta ja arviointi tulevaisuudessa. Hyödyntämällä olemassa olevaa kyselylomaketta tuloksia voitaisiin arvioida ja verrata helposti myös tulevaisuudessa, mikäli toimintaympäristö pysyisi samana. Samalla voidaan nähdä onko tehdyillä muutoksilla ollut toivottavia vaikutuksia vuoropäivähoidon laatuun. Tutkimuksen hyödyntäminen vuoropäivähoidon laadun kehittämässä myös tuonnempana edesauttaa lasten ja perheiden hyvinvointia.

Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää apuna kehitettäessä vuoropäivähoidon toimintaa vuoropäiväkoti Virkussa sekä yleisesti Pieksämäellä. Käyttämäämme aineistonkeruumenetelmää, kyselylomaketta, voisi mahdollisesti myös hyödyntää muissa vuoropäiväkotiyksiköissä.

Keskeisimpinä tutkimuskysymyksinä oli selvittää, millaiseksi vanhemmat kokivat vuoropäiväkoti Virkun laadun sekä kuinka vuoropäivähoitoa tulisi kehittää.

7.2 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä

Tutkimus toteutettiin Pieksämäellä sijaitsevassa vuoropäiväkoti Virkussa, joka tarjoaa ainoana yksikkönä Pieksämäellä ympärivuorokautista hoitoa lapsille. Vuoropäiväkoti Virkussa ei ole aiemmin tehty vastaavaa laatutyötä, minkä vuoksi laatutyön kehittäminen oli merkityksellistä.

Laadukkaan vuoropäivähoidon toteuttamisen ja kehittämisen edellytyksenä on jatkuva laadun tarkkailu henkilöstön, vanhempien sekä lasten näkökulmasta. Vuoropäiväkoti Virkun toiveena oli selvittää vuoropäivähoidon laatua vanhempien näkökulmasta, sillä henkilöstön kokemuksia ja toiveita vuoropäivähoidon laadusta voidaan selvittää yksikön sisäisesti.

Vuoropäivähoidon laadun ja kehittämiskohteiden selvittäminen oli tärkeää myös Pieksämäen kaupungin vuoropäivähoidon kehittämisen kannalta, sillä vuoropäivähoidon tarve Pieksämäellä on kasvanut vanhempien työllistyessä kaupan- ja hoitoalan työtehtäviin. Pieksämäen kaupunki suunnitteleeekin aktiivisesti vuoropäivähoidon kehittämistä.

Tutkimuksemme sisältöä ja kohderyhmää suunnittelimme yhdessä vuoropäiväkoti Virkun henkilöstön kanssa. Ensimmäinen palaveri pidettiin keväällä 2010. Keväällä 2011 pidetyssä palaverissa teimme tarkemmat suunnitelmat tutkimuksen toteutuksesta ja ajankohdista. Tutkimusluvan anoimme Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatuksen johtajalta.

7.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksemme oli luonteeltaan pääosin kvantitatiivinen, mutta siihen kuului myös jonkin verran kvalitatiivisia piirteitä. Kvantitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on hypoteesien eli ennakoarvausten esittäminen sekä tukeutuminen aiempiin teorioihin. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa muuttujat kerätään taulukoihin sekä aineisto kootaan tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Tutkimustulokset perustuvat tilastolliseen analysointiin ja tuloksia kuvataan esimerkiksi prosentuaalisesti. Lisäksi tulosten merkittävyyttä testataan tilastollisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 139–140.)

Kvantitatiivisista tutkimusmenetelmistä olemme valinneet kyselomakkeen, joka on tavallisin tapa kerätä määrällistä tutkimustietoa. Kyselytutkimuksesta voidaan käyttää myös nimeä survey-tutkimus, joka tarkoittaa, että kysely on vakioitu. Kyselyn vakioiminen tarkoittaa, että sama kysymyssidältö kysytään tutkittavilta henkilöiltä täsmälleen samalla tavalla. (Vilkkä 2005, 73.) Survey-tutkimukselle tyypillistä on poimia määrittelyä ihmisjoukosta yksilöitä. Pyrkimyksenä on kuvata, vertailla ja selittää ilmiötä ai-

neiston avulla. Strategialle tyypillistä on aineiston niukkuus. (Hirsjärvi ym. 2009, 134.) Survey-tutkimuksen aineistoa voidaan analysoida monella eri tutkimusmenetelmällä (Holopainen & Pulkkinen 2008, 21).

Survey-tutkimuksen piirteet tulevat tutkimuksessamme esiin erityisesti suhteellisen pienen tutkimusaineiston vuoksi, sekä kuvatessamme ilmiötä kerätyn aineiston pohjalta. Tutkimuksessamme vastaajille tarjottiin mahdollisuus sekä kontrolloituun kyselyyn että kyselylomakkeen täyttämiseen esimerkiksi kotona, jonka vuoksi tutkimuksen olosuhteet eivät olleet samanlaiset kaikilla vastaajilla. Tutkimuksen aineistoa ei ole siis kerätty täysin standardoidussa eli vakioidussa muodossa, vaikka kysymykset ja niiden asetellut ovatkin olleet samanlaiset kaikilla vastaajilla. Tutkimuksemme ei siis täytä kaikkia survey-tutkimukselle asetettuja vaatimuksia, mutta sisältää paljon piirteitä tutkimusstrategiasta, jonka vuoksi olemme nostaneet sen tutkimuksessamme esille.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata todellista elämää sekä tutkia ja kuvata ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadulliselle tutkimukselle ei ole tyypillistä asettaa hypoteeseja, vaan aineistoa pyritään tarkastelemaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja monipuolisesti. Tutkimukseen osallistujat valitaan tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivisella tutkimuksella on tavoitteena selvittää olemassa olevia asioita, eikä ainoastaan tuoda julki aiemmin todettuja väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 161, 164.)

Tutkimuksessamme kyselylomakkeen avointen kysymysten tulkinnessa käytimme kvalitatiivista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysia voidaan hyödyntää laadullisen tutkimuksen toteutuksessa ja se tarkoittaa kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen tulkitsemista sanallisesti. Sisällönanalyysissa esimerkiksi tutkimusaineisto jaetaan ryhmiin ja järjestetään numeroinnin avulla. Tavoitteena on luoda sanallinen selkeä kuvaus tutkittavasta kohteesta siten, että olennaista informaatiota ei hävitetä. Sisällönanalyysin avulla aineistosta voidaan tehdä loogisia ja luotettavia päätelmiä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 93, 107–108, 110.)

7.4 Aineistonkeruu

Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeiden (liite 1) avulla. Kyselylomake sisälsi esitiedot sekä kuusi eri teemaa. Teemat käsittelivät vuoropäiväkodin tiloja, toimintaa, henkilökuntaa, informaatiota, kohtelua sekä vaikuttamista. Jokaisen teeman alla oli kolmesta kahdeksaan strukturoitua monivalintakysymystä sekä mahdollisuus avoimeen teema-alueen sisältöön koskevaan palautteeseen. Kyselylomakkeen loppuun liitimme myös mahdollisuuden antaa avointa palautetta vuoropäiväkodin toiminnasta yleisesti.

Strukturoiduissa eli suljetuissa kysymyksissä vastaajille annetaan valmiit vastausvaihtoehdot (Järvinen & Järvinen 2004, 148). Tutkimuksessamme jokaiseen suljettuun kysymykseen oli viisi eri vastausvaihtoehtoa, joista vastaajan tuli valita yksi vastaajan kokemusta lähimpänä oleva vaihtoehto. Järvisen & Järvisen (2004, 148) mukaan suljettujen kysymysten vastausvaihtoehdot eivät saa olla sellaisia, että ne johdattelisivat vastaajaa. Sen sijaan avoimissa kysymyksissä vastaajan annetaan vastata kysymykseen omin sanoin. Avoimia kysymyksiä käytetään, mikäli tutkittavasta aihepiiristä ei ole olemassa selvää jäsentelyä tai mittareita. (Järvinen & Järvinen 2004, 148.)

Suunnitellessamme kyselylomaketta selvitimme, millaisia tietoja vuoropäivähoidon henkilöstö tarvitsee vanhemmilta. Tämän jälkeen suunnittelimme kyselylomakkeen, jonka ulkoasusta pyrimme tekemään selkeän ja helppolukuisen. Lähetimme kyselylomakkeen arvioitavaksi vuoropäiväkotiin sekä ohjaavalle opettajalle. Saadun palautteen pohjalta muokkasimme lomaketta paremmin erityisesti vuoropäivähoidon tarpeita vastaavaksi.

Kyselyt toteutettiin toukokuussa 2011. Kyselyistä tiedotettiin etukäteen jakamalla jokaiseen kotiin tiedote (liite 2) kyselystä sekä lisäksi vuoropäiväkodissa oli nähtävillä sama ilmoitus koskien tulevaa kyselyä.

Kyselyt olivat osittain kontrolloituja, informoituja kyselyitä. Informoidussa kyselyssä tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti tutkimukseen osallistuville. Samalla tutkija tiedottaa tutkimuksesta ja sen tavoitteista, sekä tarjoaa vastaajille mahdollisuuden esittää kysymyksiä koskien tutkimusta. Vastaajat saavat täyttää lomakkeet omalla ajallaan

ja lomakkeet palautetaan joko postitse tai ennalta sovittuun paikkaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 196–197.)

Informoituun kyselyyn osallistumiseen varasimme kaksi peräkkäistä arkipäivää, jolloin vanhemmilla oli myös mahdollisuus täyttää lomakkeet tutkimuksen tekijöiden ollessa paikalla. Suunnittelimme kyselyiden toteutuksen ajankohtaan, jolloin suuri osa vanhemmista oli tavoitettavissa. Olimme vanhempien tavattavissa ensimmäisenä tutkimuspäivänä neljä tuntia sekä toisena päivänä kaksi tuntia. Toisena päivänä aika oli lyhyempi, koska suurin osa vanhemmista oli osallistunut informoituun kyselyyn jo ensimmäisenä tutkimuspäivänä.

Informoidun kyselyn yhteydessä vanhemmille järjestettiin kahvitarjoilu, jonka tavoitteena oli motivoida vanhempia osallistumaan kyselylomakkeiden täyttämiseen. Kyselylomakkeen täyttöön oli varattu erillinen huone, joka pyrittiin rauhoittamaan ylimääräisiltä häiriöiltä. Mikäli vanhemmat eivät halunneet tai heillä ei ollut mahdollisuutta osallistua informoituun kyselyyn, päivähoiton henkilökunta jakoi heille kyselylomakkeet, jotka oli mahdollisuus palauttaa siihen varattuun palautuslaatikkoon määräaikaan mennessä. Vanhemmista 10 (50 %) täytti kyselyn kontrolloidusti.

Aikataulullisista syistä vanhemmille annettiin kyselylomakkeen täyttöön aikaa 12 päivää, mikäli he halusivat vastata kyselyyn omalla ajallaan. Ajattelimme myös lyhyen vastausajan tukevan vastausten palauttamista. Kyselylomakkeita jaettiin yhteensä 28 vanhemmalle ja lomakkeista palautui 20 lomaketta. Vastausprosentti kyselyyn oli 71. Kyseessä oli tutkimusotos, sillä lomakkeita jaettiin vain niiden lasten vanhemmille, jotka käyttivät pääosin säännöllisesti vuoropäiväkoti Virkun palveluita. Päätimme valita otoksen tutkittavien joukosta, koska myös Vuoropäiväkoti Virkun henkilöstö koki tulosten olevan luotettavampia, mikäli vanhemmat todella tiesivät vuoropäivähoidon toteutuksesta. Tämän vuoksi otoksen ulkopuolelle jäivät niiden lasten vanhemmat, joilla vuoropäivähoidon tarve Virkussa perustui vain yksittäisiin hoitokertoihin.

7.5 Aineiston analysointi

Aineistoa analysoitaessa on ensimmäisenä arvioitava onko aineistossa selviä virheitä tai ovatko tiedot puutteellisia. Joitakin lomakkeita voidaan joutua hylkäämään esimerkiksi virheiden vuoksi, joita on tehty lomaketta täytettäessä. Aineistoa voidaan myös joutua täydentämään. Esimerkiksi vähäisen aineiston palautumisen vuoksi lomakkeiden palauttamisaikaa voidaan pidentää. (Hirsjärvi ym. 2009, 221–222.) Tutkimuksessamme emme hylänneet yhtään lomaketta, koska kaikki lomakkeet oli täytetty asiallisesti ja ohjeiden mukaisesti. Ainoastaan kysymyksessä, jossa selvitettiin vuoropäiväkodin sijaintia, kaksi vanhemmista oli jättänyt täyttämättä kohdan.

Tutkittava aineisto on järjestettävä tallennusta sekä analyysia varten. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto on haasteellisempaa koota ja analysoida kuin kvantitatiivisen tutkimuksen aineistoa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistosta muodostetaan muuttujia. Tämän jälkeen aineisto on koodattava laaditun muuttujaluokituksen mukaisesti. Koodauksella tarkoitetaan tutkittavalle kohteelle annettavaa arvoa jokaisella muuttujalla. (Hirsjärvi ym. 2009, 221–222.)

Tutkimuksemme analyysissa numeroimme ensimmäisenä kyselylomakkeet. Strukturoidut kysymykset analysoimme kvantitatiivisin menetelmin SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) -tilasto-ohjelmalla syöttämällä tiedot lomakkeista tilastollista käsittelyä varten. Tämän jälkeen tarkistimme syöttämämme tulokset virheiden välttämiseksi.

Syötettyämme tulokset SPSS-tilasto-ohjelmaan laskimme frekvenssit eli havaintoarvojen lukumäärät. Lisäksi teimme ristiintaulukointia eli vertailimme esitietoja teema-alueiden sisältöihin. Tutkimuslomaketta ei ole tehty taulukkopohjaan, jonka vuoksi jouduimme syöttämään tulokset vielä Excel-ohjelmaan saadaksemme kuvioita aineistostamme. Tarkistimme myös tässä vaiheessa tulokset.

Avoimet kysymykset analysoimme sisällönanalyysin avulla. Kyselylomakkeissa kysymykset oli jo ryhmitelty valmiiksi eri teemoihin sisällönanalyysia varten, minkä vuoksi analysointivaiheessa pääsimme suoraan numeroimaan avointen kysymysten aineiston. Aineiston numeroinnin avulla saimme selville keskeisimmät vanhemmilta tulleet pa-

lautteet sekä kehittämistoiveet, joita vertasimme suljettujen kysymysten vastauksiin. Numeroinnin yhteydessä havaitsimme kuitenkin epäloogisuutta vanhempien palautteen ja teema-alueiden välillä, minkä vuoksi siirsimme vastaukset teema-alueita vastaavaan paikkaan. Numeroinnin jälkeen kirjoitimme avointen kysymysten palautteet auki teema-alueittain. Suuri osa (60 %) vanhemmista (n=20) oli kuitenkin jättänyt täyttämättä kyselylomakkeen avoimet kohdat.

7.6 Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys

Tutkimusten tavoitteena on tuottaa virheetöntä tutkimustietoa tutkittavasta aiheesta. Tutkimuksen pätevyys sekä luotettavuus muodostavat yhdessä tutkittavasta kohteesta mittarin kokonaisluotettavuuden, joka tarkoittaa tutkimuksen luotettavuutta kokonaisuudessaan. Kuitenkin tutkimustulosten luotettavuus sekä pätevyys vaihtelevat. (Vilka 2005, 161.)

Tutkimuksen luotettavuus eli reliabiliteetti tarkoittaa tulosten tarkkuutta ja toistettavuutta esimerkiksi seuraavissa tutkimuksissa. Mikäli tutkimus on toistettavissa myös toisen tutkijan toimesta, eivätkä tulokset ole sattumanvaraisia, voidaan puhua tutkimuksen olevan luotettava. (Hirsjärvi ym. 2009, 231; Holopainen & Pulkkinen 2008, 17.) Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa, kuinka tarkasti tutkija on kyennyt kuvaamaan tutkimusprosessiaan. Tarkka tutkimusprosessin kuvaus edistää tutkimuksen toistettavuutta myös toisen tutkijan toimesta. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 138–139.) Erityisesti laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden kannalta on merkityksellistä myös tutkijan rehellisyys ja eettisyys tutkimusaineistoa analysoitaessa. Tutkimustuloksista saataviin johtopäätöksiin ei myöskään saa vaikuttaa satunnaiset tekijät, kuten tulosten virheellinen tulkinta omien ennako-oletusten mukaisesti. (Vilka 2005, 158–159.)

Tutkimuksen pätevyys (validiteetti) tarkoittaa tutkimusmenetelmän, esimerkiksi kyselylomakkeen kykyä mitata nimenomaan tutkittavaksi valittua asiaa. Mikäli tutkimustuloksia voidaan pitää pätevinä, on tutkijan osattava analysoida aineistoa esimerkiksi havainnoimalla, ovatko tutkimukseen osallistuneet ymmärtäneet kyselylomakkeen kysymykset oikein. Lomakkeiden täytön yhteydessä esiintyneet virheet on tutkijan huomioitava. Tutkijan on tarvittaessa muutettava alkuperäistä ajattelutapaansa käsitellessään tutki-

mustuloksia, jotta tutkimusta voidaan pitää pätevänä ja tuloksia tosina. (Hirsjärvi 2009, 232; Holopainen & Pulkkinen 2008, 16.)

Kvantitatiivissa sekä kvalitatiivissa tutkimuksissa on eroja tutkimuksen arvioinnissa sekä tulosten luotettavuuskysymyksiä tarkasteltaessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysivaihe ja luotettavuuden arviointi eivät ole yhtä selkeästi erotettavissa toisistaan kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Lisäksi kvantitatiivisessa tutkimuksessa metodisäännöt muodostuvat erilaisesta sanastosta kuin kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on myös mahdollisuus palata tarkastelemaan luotettavuutta aineistonanalyysin, tehtyjen tulkintojen ja tutkimustekstin välillä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa korostuu tutkijan asema ja tulkinta aineistonanalyysissä. (Eskola & Suoranta 2003, 208–210.)

Olemme pyrkineet tekemään tutkimuksestamme mahdollisimman helposti toistettavan. Tätä tukevat myös yksinkertaiset analysointimenetelmät tuloksia arvioitaessa. Tutkimuksen tulokset voivat olla sattumanvaraisia, tulosten perustuessa nimenomaan vanhempien kokemuksiin. Myös vastaajien mieliala on voinut vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Edellä mainittujen perustelujen vuoksi tutkimustuloksissa voisi olla lieviä eroja, mikäli tutkimus toteutettaisiin samoissa olosuhteissa samoille vanhemmille. Laatua arvioitaessa on kuitenkin olennaista kiinnittää huomiota epäkohtiin. Mikäli kysely toteutetaan tulevaisuudessa, voidaan tulosten perusteella arvioida esimerkiksi, onko epäkohtiin tullut parannusta. Tutkimustuloksia voidaan pitää luotettavina mittareina mitattaessa vuoropäiväkodin laatua, mikäli vastaukset ovat muuttumattomia ja tutkimusolosuhteet ovat samanlaiset toistettaessa tutkimus esimerkiksi vuosittain. Tutkimusta uusittaessa on kuitenkin huomioitava muutokset, joita vuoropäiväkodissa tapahtuu. Nämä muutokset vaikuttavat usein suoraan vuoropäiväkodin laatuun ja siten kyselyiden tuloksiin. Muutokset vuoropäiväkodin toiminnassa voivat myös olla toivottuja, ja siten muuttuneet tulokset voivat kuitenkin olla odotusten mukaisia ja luotettavia.

Toteuttaessamme tutkimustamme vanhemmilla oli mahdollisuus täyttää kyselylomake tutkimuksen tekijöiden läsnä ollessa, jolloin pyrimme olemaan vaikuttamatta vanhempien vastauksiin. Kyselylomakkeita ei tarvinnut palauttaa suoraan tutkimuksen tekijöille, vaan siihen oli varattu erillinen palautuslaatikko. Näin pyrimme turvaamaan vastaajien tietosuojan. Osa vanhemmista kuitenkin halusi palauttaa lomakkeen suoraan tutkimuk-

sen tekijöille. Lomakkeiden täytössä ei esiintynyt selkeitä virheitä, minkä vuoksi tulokset voitiin analysoida ennalta suunnitellulla tavalla. Kyselylomakkeella voitiin siis suoraan arvioida tutkittavaa kohdetta, vuoropäiväkodin laatua.

Vuoropäiväkoti Virkkuun ei ole tehty vastaavanlaista laatutyötä, jonka vuoksi emme voineet luoda tuloksista ennako-oletuksia suhteessa aiemmin saatuihin tutkimustuloksiin. Tämän vuoksi meidän oli helppo lähestyä aineistoa neutraalisti. Tutkimustuloksia analysoitaessa huomioimme eettisyyden, sekä omat kokemukset, emmekä antaneet niiden vaikuttaa tulosten analysointiin.

8 TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Esitiedot

Vastaajilla (n=20) oli vuoropäivähoidossa lapsia yhteensä 25. Lasten iät pyydettiin pyöristämään lähimpään täyteen ikävuoteen. Vuoropäivähoidossa olevien lasten keski-ikä oli neljä vuotta. Taulukossa 1 on tuotu esiin vuoropäiväkodin lapsimäärää prosentuaalisesti sekä määrällisesti ikäluokittain.

TAULUKKO 1. Lapset ikäluokittain

Ikä (n=25)	Määrä	%
1-vuotiaita	3	12
2-vuotiaita	2	8
3-vuotiaita	4	16
4-vuotiaita	7	28
5-vuotiaita	1	4
6-vuotiaita	3	12
7-vuotiaita	5	20

Vastausten (n=20) mukaan 35 % lapsista oli ollut vuoropäivähoidossa alle vuoden. Puolet lapsista oli ollut vuoropäivähoidossa yli vuoden, mutta alle viisi vuotta. Loput (15 %) lapsista olivat olleet vuoropäivähoidossa yli viisi vuotta.

Suuri osa (60 %) vastaajista (n=20) tarvitsi lapselleen vuoropäivähoitoa 10–20 päivää kuukaudessa. Vuoropäivähoitoa yli 20 päivää kuukaudessa tarvitsevia oli 25 %, sekä alle 10 päivää kuukaudessa vuoropäivähoitoa tarvitsevia oli 15 % vastaajista. Perheessä oli ollut aiemmin vuoropäivähoidossa lapsia 35 % vastaajista (n=20.)

8.2 Vuoropäiväkodin tilat ja sijainti

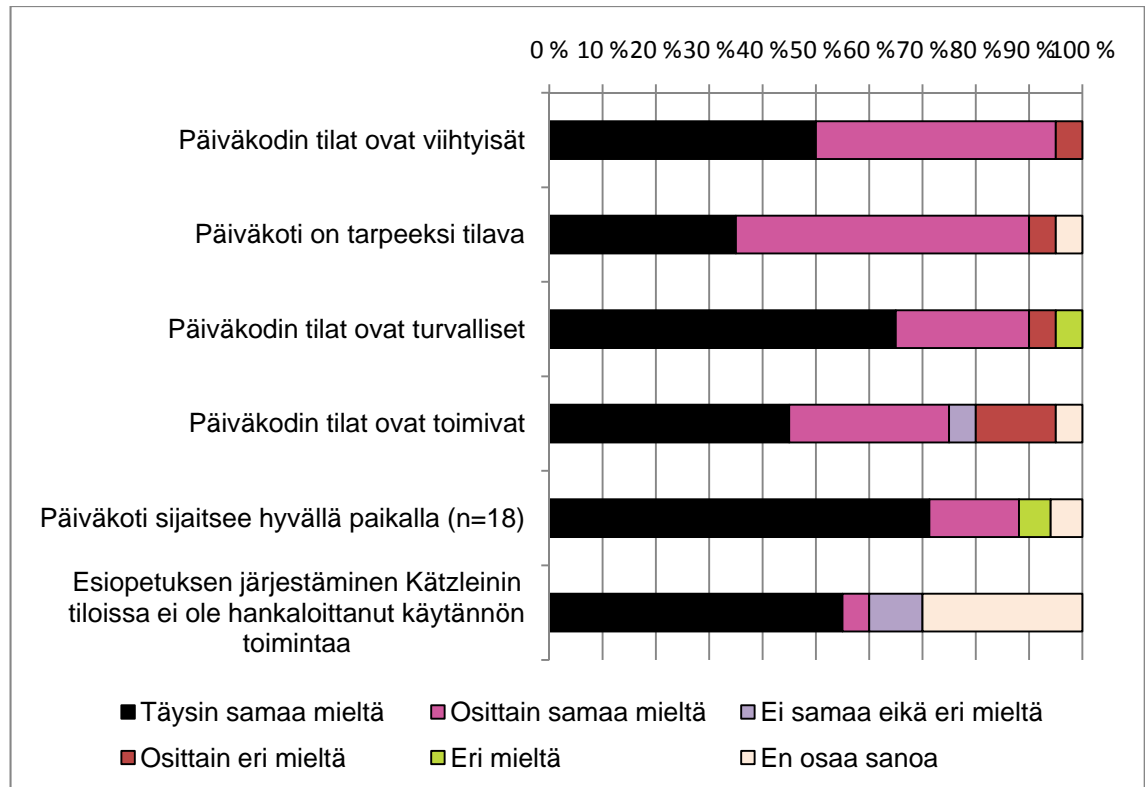
Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen mukaan päivähoiton laatua säätelevät puitetekijät, jotka toimivat perusehtoina laadukkaalle hoidolle. Puitetekijöihin kuuluu päivähoitoyksikön fyysinen ympäristö, joka pitää sisällään tilojen hygieenisyyden, henkilöstön osaamisen poikkeustilanteissa sekä henkilöstön arvioinnin päiväkodin tilojen asianmukaisuudesta. (Päiväkotien laatukriteerit ia., 4, 10.)

Tutkimuksessamme selvitimme kuuden väittämän avulla vanhempien kokemuksia vuoropäiväkoti Virkun tiloista, jotta kykenimme arvioimaan laadun toteutumista puitetekijöiden näkökulmasta (kuvio 1). Vuoropäivähoidossa olevien lasten vanhemmista (n=20) puolet (50 %) pitivät vuoropäiväkoti Virkun tiloja viihtyisinä. Mikäli huomioidaan myös osittain samaa mieltä olleet vastaajat, tilojen viihtyisyyteen olivat tyytyväisiä lähes kaikki (95 %) vanhemmat.

Lähes jokainen (95 %) vastanneista vanhemmista piti myös päiväkodin tiloja riittävinä tai lähes riittävinä. Vanhemmista 65 % piti päiväkodin tiloja turvallisena. Vastauksissa oli hajontaa kysyttäessä vuoropäiväkodin tilojen toimivuudesta. Hieman alle puolet (45 %) vanhemmista koki tilat täysin toimiviksi, sen sijaan 15 % vanhemmista oli osittain eri mieltä tilojen toimivuudesta.

Vanhemmista (n=18) 73 % piti vuoropäiväkodin sijaintia hyvänä, kuitenkin vanhemmista 6 % toi ilmi nykyisen sijainnin olevan huono. Vanhemmista (n=20) hieman yli puolet (55 %) koki, ettei esiopetuksen järjestäminen Kätzleinin tiloissa ole hankaloittanut käytännön toimintaa. Sen sijaan kysymykseen vastanneista 30 % ei osannut sanoa ja 10 % vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä.

Suljettujen kysymysten perusteella vanhemmat kokivat vuoropäivähoidon tilat pääsääntöisesti tilaviksi, turvallisiksi ja viihtyisiksi. Suurin osa vanhemmista oli myös tyytyväisiä tilojen toimivuuteen. Ainoastaan esiopetuksen järjestäminen oli useille vanhemmille epäselvää. Kuitenkin ne vanhemmat, jotka olivat osanneet arvioida esiopetuksen järjestämistä, kokivat, ettei esiopetuksen järjestäminen toisissa tiloissa hankaloita käytännön toimintaa.

KUVIO 1. Tilat (n=20)

Vanhemmille annettiin myös mahdollisuus antaa avointa palautetta vuoropäivähoitoyksikön tiloista. Moni vanhemmista koki rakennuksen pieneksi sekä vanhanaikaiseksi, ja esteettisyyttä ja viihtyvyyttä ehdotettiin parannettavaksi remontoimalla. Lisäksi toiveena oli piha-alueen kunnostaminen viihtyisämmäksi. Vanhemmat olivat myös nostaneet esiin huolen rakennuksen ja tilojen turvallisuudesta pohtimalla rakenteiden ja hengitysilmän asianmukaisuutta. Vuoropäiväkodin koettiin sijaitsevan myös rauhattomalla paikalla. Lisäksi turvallisuus nousi esiin vuoropäiväkodin sijainnin näkökulmasta, sillä yhtenä kehittämissuunnitelmana oli turvata lasten poistuminen vuoropäiväkotialueelta esimerkiksi erillisellä aidatulla alueella.

Piha-aluetta voisi kunnostaa viihtyisämmäksi.

Ainahan voi remontoimalla parantaa esteettisyyttä ja viihtyvyyttä.

Nykyinen sijainti keskustassa on kovin rauhattomalla paikalla.

Sisätilat pienet ja remonttia kaipaavat.

Vanhempien näkemykset tilojen asianmukaisuudesta erosivat jonkin verran verrattaessa suljettujen ja avointen kysymysten vastauksia. Avoimissa kysymyksissä nousi voimakkaammin esiin vanhempien tyytymättömyys tiloihin. Vanhemmat olivat arvioineet suljettujen kysymysten vastausten perusteella vuoropäiväkoti Virkun sisätilat viihtyisiksi. Ainoastaan yksi vastaaja oli osittain eri mieltä sisätilojen viihtyisyydestä. Tilojen viihtyisyyteen vaikuttaa kuitenkin merkittävästi tilojen asianmukaisuus ja kunto. Avointen kysymysten vastauksissa olikin useasti nostettu esiin huoli tilojen asianmukaisuudesta ja kunnosta. Vanhemmat eivät olleet varsinaisesti tuoneet esiin sellaisia puutoksia, joihin vuoropäivähoidon henkilöstön olisi pitänyt reagoida välittömästi. Kuitenkin yhdessä lomakkeessa oli tuotu esiin huoli siitä, onko vuoropäiväkodin tiloissa edelleenkin terveydellisiä haittatekijöitä. Suljettujen kysymysten perusteella tilojen toimivuudesta vanhemmat olivat myös osittain eri mieltä (kuvio 1). Kuitenkaan avoimessa palautteessa vanhemmat eivät olleet eritelleet toimivuuteen liittyviä tekijöitä tai puutteita.

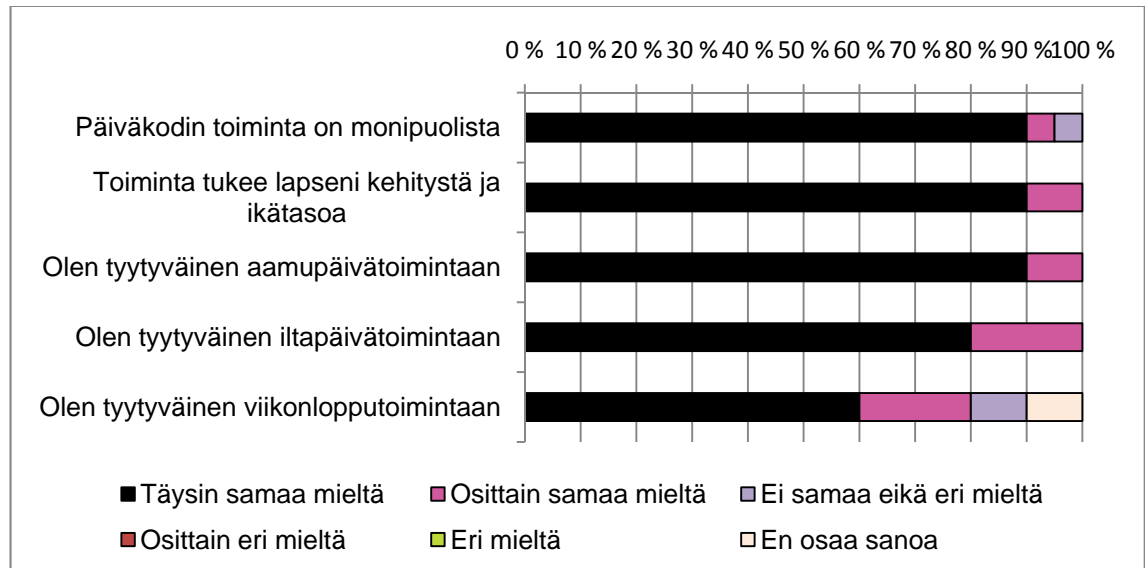
8.3 Lapsen kehitystä ja ikätasoa tukeva toiminta

Leikkiminen, liikkuminen ja tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ovat lapsen ominaisia tapoja toimia sekä ajatella. Nämä tulee huomioida varhaiskasvatussuunnitelmassa sekä suunnitelman toteuttamisessa. Lapselle ominaisessa toiminnassa tapahtuu oppimista, sisällöllistä orientaatiota ja lapsen omaa vuorovaikutusta. Lisäksi toiminta kehittää lapsen kognitiivisia ja kielellisiä valmiuksia. (Pieksämäen kaupunki 2008.)

Tutkimuksessamme selvitimme vanhempien tyytyväisyyttä koskien vuoropäivähoidon toimintaa vuoropäiväkoti Virkussa. Vanhemmista (n=20) lähes kaikki (90 %) kokivat vuoropäiväkodin toiminnan monipuoliseksi, sekä lapsen kehitystä ja ikätasoa tukevaksi. Aamupäivätoimintaan oli täysin tyytyväisiä vanhemmista lähes kaikki (90 %). Vastanneista kaikki olivat tyytyväisiä tai lähes tyytyväisiä iltapäivätoimintaan (kuvio 2). Kysyttäessä tyytyväisyyttä viikonlopputoimintaan, vastauksissa oli enemmän hajontaa. Kuitenkin suurin osa (60 %) oli tyytyväisiä viikonloppuna järjestettävään toimintaan.

Suljettujen kysymysten pohjalta saatujen tulosten perusteella vanhemmat olivat kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna tyytyväisiä vuoropäivähoidon toimintaan. Kuitenkin selvästi oli nähtävissä eroa tyytyväisyydessä viikonloppu- ja iltapäivätoimintaa kohtaan, mikäli

tuloksia verrataan aamupäivätoimintaan. Suurin osa vanhemmista piti toimintaa monipuolisena, mikä tukee myös sitä, että toimintaa pidettiin lapsen kehitystä ja ikätasoa tukevana.

KUVIO 2. Toiminta (n=20)

Vanhemmilta kysyttiin myös avointa palautetta koskien vuoropäiväkodin toimintaa. Ainoastaan yksi vanhempi oli antanut palautetta. Toiminnan toivottiin olevan monipuolisempaa myös iltaisin sekä viikonloppuisin.

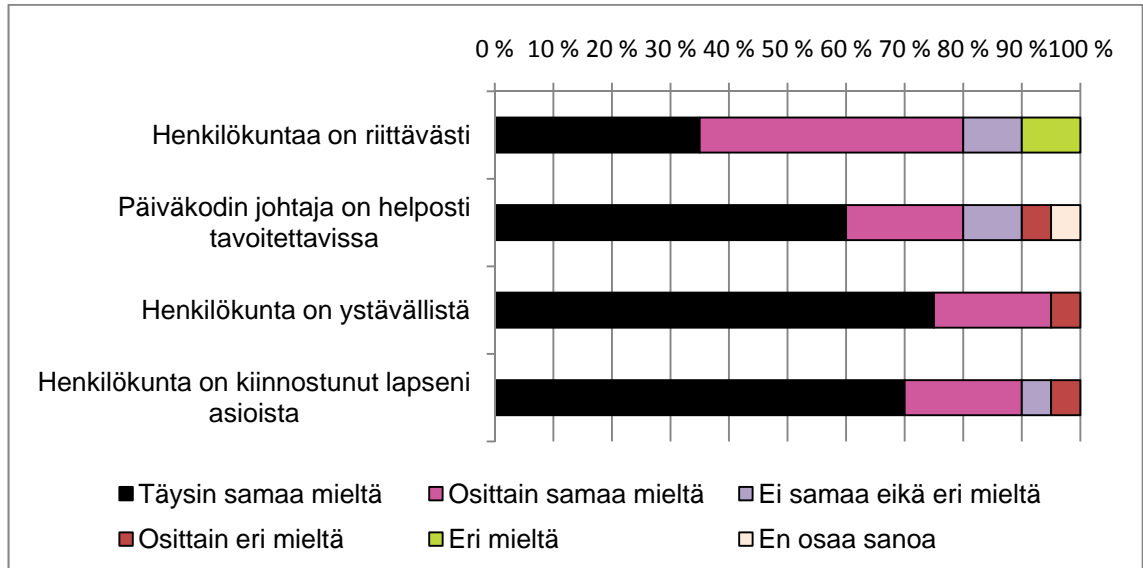
Suljetuissa sekä avoimissa kysymyksissä nousi esiin toive ilta- ja viikonlopputoiminnan kehittämisestä. Kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna vanhemmat olivat kuitenkin tyytyväisiä vuoropäiväkoti Virkun toimintaan.

8.4 Henkilökunnan riittävyys ja ammatillisuus vuoropäiväkodissa

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee olla kiinnostunut lasten asioista ja siten kehittää toimintaa vastaamaan lasten ja vanhempien tavoitteita ja odotuksia. Kasvatuksellinen vuorovaikutus lisää vanhempien tuntemusta henkilöstöstä, sekä tarjoaa vanhemmille usein myönteisiä kokemuksia henkilökunnasta. (Pieksämäen kaupunki 2008.)

Tutkimuksessamme selvitimme vanhempien näkemyksiä vuoropäiväkodin henkilöstöstä, koska näimme sen tärkeänä osana laatua ja sen toteutumista. Ensimmäisenä selvitimme henkilöstöresursseja. Vanhemmista (n=20) 35 % piti henkilöstöresursseja riittävinä. Lisäksi vajaa puolet (45 %) vastanneista oli osittain samaa mieltä henkilöstön riittävyydestä. Sen sijaan vastanneista 10 % koki henkilöstömäärän täysin riittämättömäksi. Kysyttäessä vanhempien kokemuksia vuoropäiväkodin johtajan tavoitettavuudesta, vanhemmista 60 % koki päiväkodin johtajan olevan helposti tavoitettavissa. Henkilökuntaa pidettiin pääsääntöisesti (75 %) ystävällisenä, ja vanhemmista suurin osa (70 %) koki henkilökunnan olevan kiinnostunut lapsen asioista (kuvio 3).

Tarkasteltaessa henkilökunnan riittävyyttä suljettujen kysymysten perusteella, henkilöstöresursseissa oli jonkun verran hajontaa, eivätkä vanhemmat olleet yksimielisiä henkilöstön riittävyydestä. Henkilöstöä pidettiin pääsääntöisesti ystävällisenä sekä kiinnostuneena lasten asioista. Kysyttäessä vuoropäiväkodin johtajan tavoitettavuudesta vastauksissa oli hajontaa, mutta kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna johtajan tavoitettavuutta pidettiin hyvänä.

KUVIO 3. Henkilökunta (n=20)

Suljettujen kysymysten jälkeen vanhemmilla oli mahdollisuus antaa avointa palautetta henkilöstöstä. Useat vanhemmat olivat vastanneet tähän kysymyskohtaan. Osa vanhemmista koki henkilöstön mukavaksi ja henkilöstöasioiden olevan kunnossa, mutta joistakin vastauksista ilmeni myös henkilöstön välillä olevan ristiriitailanteita, jotka

mahdollisesti vaikuttavat henkilökunnan jaksamiseen. Henkilöstön koettiin myös olevan työhön rutinoituneita ja henkilöstöltä toivottiin lisää avoimuutta sekä iloisuutta työn tekemiseen. Yksi vastaajista koki olevansa tyytymätön vuoropäiväkodin johtajan toimintaan. Avointa palautetta vanhemmat olivat antaneet muun muassa seuraavasti:

Ihania hoitajia

Kaikki ei voi olla täydellistä, parannettavaa ja petrattavaa aina voi olla.

Pääsääntöisesti henkilökunta asiat ok.

Hyviä tyyppejä kaikki.

Olisikohan osa työntekijöistä ”rutinoituneita” tiettyihin kaavoihin??

Tarkasteltaessa suljettujen ja avointen kysymysten suhdetta toisiinsa, ei tuloksia voida pitää yksiselitteisinä, koska avointen ja suljettujen kysymysten vastauksissa ilmeni suuria eroja. Avointen kysymysten vastauksissa oli nostettu esiin sellaisia asioita, joita ei kysytty suljetuissa kysymyksissä. Henkilökunnan riittämättömyys tuli esiin suljettujen kysymysten vastauksissa, sen sijaan vanhemmat eivät olleet antaneet avointa palautetta liittyen henkilöstöresursseihin.

Vastanneista vain 5 % oli eri mieltä henkilöstön ystävällisyydestä (kuvio 3), mutta avoimessa palautteessa oli kuitenkin tuotu esiin, että henkilöstön toiminnassa ja käyttäytymisessä olisi kehitettävää. Avoimessa palautteessa oli kuitenkin myös tuotu esiin henkilöstön positiivisia puolia sekä annettu käyttäytymisestä ja ammattitaidosta hyvää palautetta, mikä tukee suljettujen kysymysten tuloksia. Yksi avoimeen kysymykseen vastanneista oli nostanut esiin työntekijöiden valitsevan suosikkeja lasten keskuudesta ja vastanneista 5 % oli kokenut, ettei henkilökunta ole kiinnostunut hänen lapsensa asioista (kuvio 3). Valta-osa suljettuihin kysymyksiin vastanneista koki kuitenkin henkilöstön olevan kiinnostunut lapsen asioista.

8.5 Tiedonkulku ja omahoitajakäytäntö

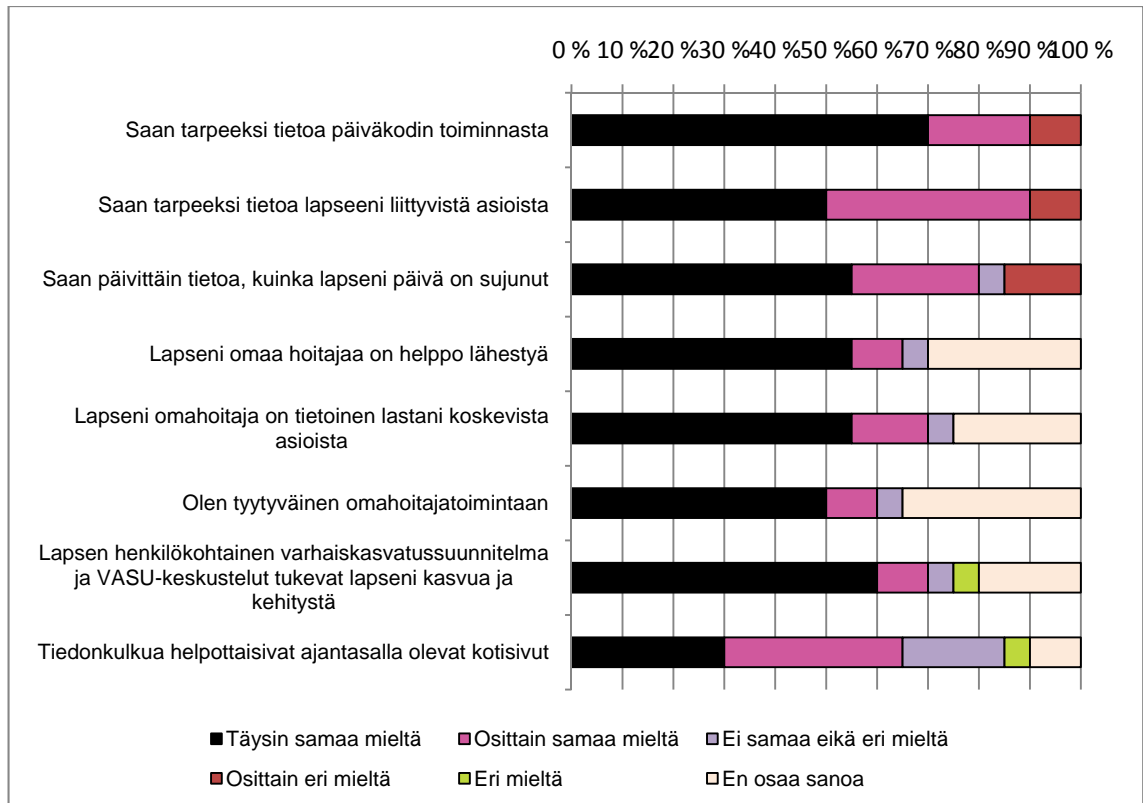
Henkilökunnan tehtävä on tiedottaa vanhempia vuoropäiväkodin toiminnasta sekä lapsiin liittyvistä asioista. Myös kasvatuskumppanuuden tukemisen näkökulmasta van-

hempia on tiedotettava päivittäin lasta koskevista asioissa. Informaation kannalta merkityksellistä olisi myös kertoa, mikäli lapsen hoitopäivässä ei ole ollut mitään normaalia poikkeavaa. Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen päivähoiton laatutavoitteita vastaavien kriteerien mukaisesti vuoropäivähoidon henkilöstön tulee jatkuvasti seurata lapsen kasvua sekä kehitystä ja siitä on keskusteltava vanhempien kanssa (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 25).

Vanhemmista (n=20) suurin osa (90 %) koki saavansa tietoa päiväkodin toiminnasta sekä lapseensa liittyvistä asioista täysin riittävästi tai lähes riittävästi (kuvio 4). Kuitenkin hieman yli puolet (55 %) vastanneista sai päivittäin tarpeeksi tietoa lapsensa päivän sujumisesta. Vanhemmista 55 % koki lapsen omahoitajaa olevan helppo lähestyä. Erään lomakkeen sivuun oli kirjoitettu, että ei tiedä, kuka on lapsen omahoitaja. Kysymys omahoitajuuden epäselvyydestä nousi myös esiin kahden vanhemman kohdalla heidän täyttäessään kyselyä tutkijoiden läsnä ollessa.

Vastanneista hieman yli puolet (55 %) olivat sitä mieltä, että omahoitaja on tietoinen lasta koskevista asioista, lisäksi omahoitajatoimintaan täysin tyytyväisiä oli puolet (50 %) vanhemmista. Vastanneista hieman yli puolet (60 %) kokivat lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman ja varhaiskasvatuskeskustelujen tukevan lasten kasvua ja kehitystä. Vastauksissa oli hajontaa kysyttäessä helpottaisivatko ajan tasalla olevat kotisivut tiedonkulkua. Vastaajista ainoastaan 30 % oli täysin sitä mieltä, että kotisivut helpottaisivat tiedonkulkua.

Informaatiota selvitetessä vastauksissa oli jonkin verran hajontaa. Keskimäärin vanhemmat olivat tyytyväisiä tiedonkulkuun, mutta myös eriäviä mielipiteitä löytyi. Vanhemmat kokivat saavansa parhaiten tietoa vuoropäiväkodin toiminnasta sekä lapseensa liittyvistä asioista. Sen sijaan useat, erityisesti 10–20 päivää kuukaudessa hoitoa tarvitsevien lasten vanhemmat, eivät olleet osanneet arvioida omahoitajakäytäntöä. He eivät myöskään osanneet täysin arvioida, tukeeko lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja varhaiskasvatuskeskustelut lapsen kasvua ja kehitystä. Lisäksi osa yli 10 päivää kuukaudessa hoitoa tarvitsevien lasten vanhemmista koki, että he eivät aina saa tarpeeksi tietoa lastensa päivän sujumisesta.

KUVIO 4. Informaatio (n=20)

Lisäksi vanhemmilta kysyttiin avointa palautetta informaatiosta. Avoimesta palautteesta ilmeni omahoitajakäytännön epäselvyys sekä toive paremmasta tiedonkulusta. Erityisesti toivottiin tietoa siitä, mitä päivän aikana on tehty ja kuinka lapsen päivä on sujunut. Tiedonkulun parantamisen kehittämisehdotuksena oli tuotu ilmi esimerkiksi reissuvihkokäytäntö. Lisäksi yksi vanhempi oli tuonut esiin, ettei aina ole riittävästi aikaa keskustella hoitajan kanssa. Palautetta informaatioon liittyen annettiin muun muassa seuraavasti:

Oma-hoitaja kuvio jäänyt vähän epäselväksi??

*Toivoisimme enemmän tietoa mitä päivän aikaan tehty, retket ym.
Informaatiota enemmän lapsen päivän sujumisesta, onko ollut erityistä
→ reissuvihkon tyylinen apuna?*

Aina ei aikaa hoitajan kanssa keskusteluihin ja usein nopeita.

Suljettujen kysymysten perusteella osa vanhemmista koki, ettei saanut täysin riittävästi tietoa lapsen päivän sujumisesta (kuvio 4). Myös avoimessa palautteessa vanhemmat olivat toivoneet parempaa tiedonkulkua. Useat suljettuihin kysymyksiin vastanneista

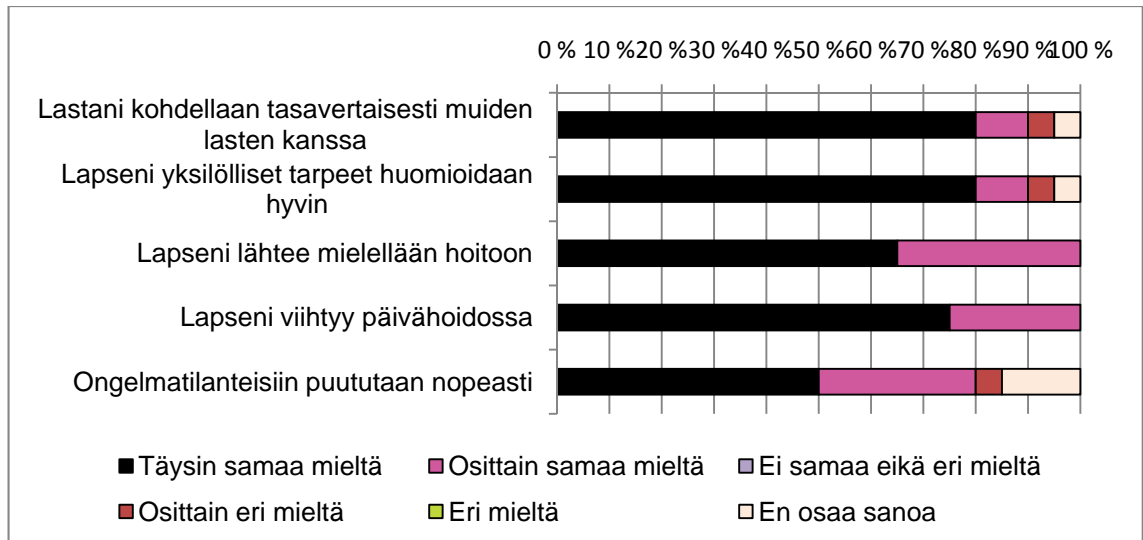
vanhemmista ei osannut arvioida omahoitajakäytäntöön liittyviä asioita, myös avoimessa palautteessa nousi esiin epätietoisuus omahoitajakäytännöstä.

8.6 Tasavertaisuus ja lapsen huomioinen vuoropäiväkodissa

Tasa-arvoisuuden toteutumiseen liittyy olennaisesti lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen kokonaisvaltaisesti. Lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen liittyy sekä henkilökunnan toimintaan ja suhtautumiseen sekä lasta että perhettä kohtaan. Mikäli lapsen tarpeet huomioidaan riittävässä määrin ja vanhempia kunnioitetaan kasvatustehävässä, voidaan nähdä vuoropäiväkodin henkilöstön kohtelevan perheenjäseniä oikeudenmukaisesti ja hyvin. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 25.)

Vanhemmista (n=20) suurin osa (80 %) koki, että heidän lastaan kohdellaan tasavertaisesti muiden lasten kanssa, sekä heidän lastensa yksilölliset tarpeet huomioidaan hyvin. Suurin osa (65 %) vanhemmista kertoi lapsensa lähtevän hoitoon mielellään, sekä 75 % vanhemmista koki lapsensa viihtyvän vuoropäivähoidossa. Puolet (50 %) vanhemmista koki vuoropäivähoidon henkilökunnan puuttuvan ongelmatilanteisiin nopeasti (kuvio 5).

Vuoropäivähoidon henkilöstön perheille osoittamaan kohteluun oltiin suljettujen kysymysten perusteella tyytyväisiä. Kuitenkin ongelmatilanteisiin puuttumisessa ilmeni jonkin verran kehittämistä ja erityisesti ne vanhemmat, joiden lapset tarvitsivat hoitoa 10–20 päivää kuukaudessa, eivät osanneet arvioida puututaanko ongelmatilanteisiin nopeasti. Yksi vanhemmista koki, ettei ongelmatilanteisiin puututa aina riittävän nopeasti.

KUVIO 5. Kohtelu (n=20)

Ainoastaan yksi vanhempi oli antanut avointa palautetta koskien kohtelua. Palautteesta ilmeni vuoropäivähoidon henkilöstön keskittyvän ajoittain antamaan pelkästään negatiivista palautetta. Lisäksi vanhempi toivoi lasten tasa-arvoisempaa kohtelua.

Pääsääntöisesti vuoropäivähoidon kohtelua pidettiin hyvänä, vaikka niin avoimissa kuin suljetuissakin vastauksissa nousi esiin kehittämistarvetta tasa-arvoisuuden toteutumises-

8.7 Vanhemmuuden tukeminen ja vanhempien vaikuttamismahdollisuudet

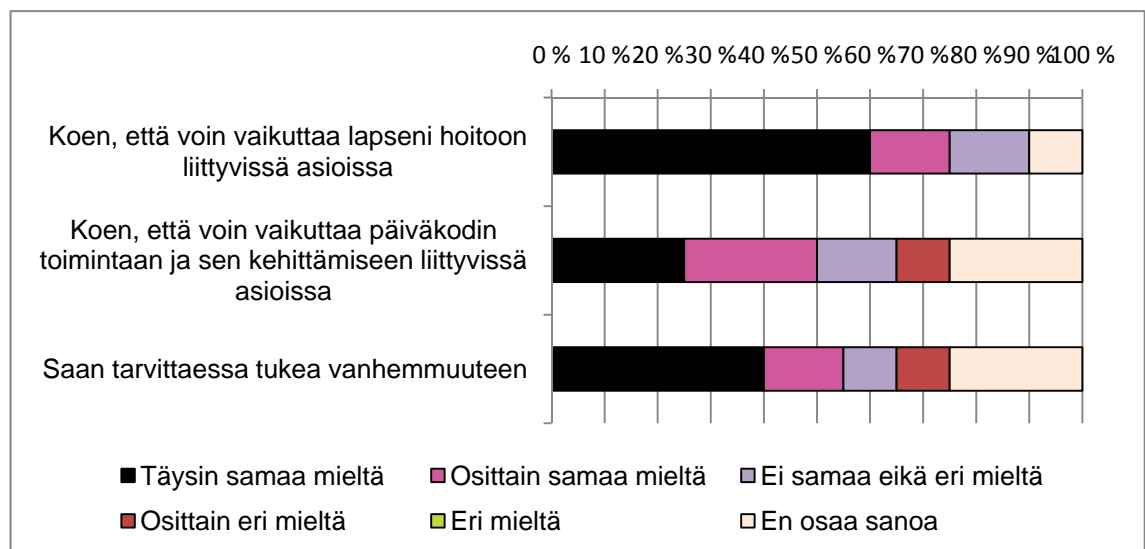
Henkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö on merkittävää laadun arvioinnissa. Henkilökunnan tulee informoida vanhempia heidän mahdollisuuksistaan vaikuttaa päivähoiton sisältöön, toimintaan sekä kehittämiseen. Lisäksi laatuvaatimuksia vastaavien kriteerien mukaisesti vanhemmille on tarjottava erilaisia vaihtoehtoja osallistua päiväkodin toimintaan. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 12.)

Vanhemmista (n=20) yli puolet (60 %) koki, että he saavat vaikuttaa lastensa hoitoon liittyvissä asioissa. Vastauksissa oli paljon hajontaa kysyttäessä vanhemmilta, voivatko he vaikuttaa päiväkodin toimintaan (kuvio 6). Myös viimeisen kysymyksen kohdalla, kysyttäessä vanhemmuuteen tarjottavasta tuesta, vastauksissa oli hajontaa. Tarvittaessa

tukea vanhemmuuteen koki saavansa hieman alle puolet (40 %) vanhemmista. Avoimen palautteen kohtaan vanhemmat eivät antaneet palautetta.

Suljettujen kysymysten vastauksissa esiintyi paljon hajontaa ja kokonaisvaltaisesti vaikuttavuutta tarkasteltuna vanhemmat eivät tienneet tai saaneet mahdollisuutta vaikuttaa vuoropäiväkotiin liittyvissä asioissa tarpeeksi. Sen sijaan lapsen vuoropäivähoitoon liittyvissä asioissa vanhemmat kokivat voivansa vaikuttaa paremmin. Vanhemmat eivät olleet antaneet avointa palautetta liittyen vaikuttamiseen.

KUVIO 6. Vaikuttaminen (n=20)

Kyselylomakkeen lopussa vanhemmilla oli mahdollisuus antaa yleistä palautetta koskien vuoropäivähoitoa ja sen toteuttamista vuoropäiväkoti Virkussa. Vanhemmat olivat antaneet positiivista palautetta erityisesti henkilöstön joustavuudesta. Palautteessa ilmeni myös toive vuoropäivähoitopaikkojen lisäämisestä.

Tutkimustulosten pohjalta tehdyissä ristiintaulukoinneissa ilmeni eroja sen perusteella, kuinka kauan lapset olivat olleet vuoropäivähoidossa. Mikäli lapset olivat olleet vuoropäivähoidossa alle vuoden, vanhemmat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä vuoropäivähoidon toteutumiseen. Vastauksissa oli eniten hajontaa, mikäli lapset olivat olleet hoidossa alle kolme vuotta, mutta yli vuoden.

Alle vuoden hoidossa olleiden lasten vanhempien vastauksissa korostui tietämättömyys vuoropäivähoidon toteutumisesta, sillä heidän vastauksissaan oli eniten ”En osaa sanoa” vastauksia. Alle seitsemän vuotta, mutta yli vuoden, hoidossa olleiden lasten vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä vuoropäivähoidon toteutumiseen, sekä tietoisia vuoropäivähoidon asioista.

Tutkimuksessa selvitettiin myös, onko vuoropäivähoidon tarpeella yhtä kuukautta kohden merkitystä vanhempien kokemuksiin vuoropäivähoidon toteutumisesta. Vastauksissa oli eniten hajontaa, mikäli lapset tarvitsivat hoitoa 10–20 päivää kuukaudessa. Alle 10 päivää kuukaudessa tai yli 20 päivää kuukaudessa hoitoa tarvitsevien lasten vanhemmat olivat tyytyväisimpiä vuoropäivähoidon toteutumiseen.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkiessamme vuoropäiväkoti Virkun laatua vanhempien näkökulmasta, selvitimme muun muassa, onko tuloksiin vaikuttanut aikaisempi vuoropäivähoidon tarve. Mielenkiintoista oli huomata, että tutkimustuloksissa hajonta oli suurempaa, mikäli tarvetta vuoropäivähoitoon ei ole aikaisemmin ollut. Hajontaan on voinut olla syynä kokemattomuus vuoropäivähoidosta ja sen vuoksi arviointia on voinut olla haasteellisempaa tehdä.

Mielenkiintoista oli myös huomata tutkimustuloksia analysoitaessa eroavaisuudet suljettujen ja avointen kysymysten välillä. Suljettujen kysymysten perusteella vuoropäivähoidon toteutumiseen oltiin pääosin tyytyväisiä. Sen sijaan avoimiin kysymyksiin vanhemmat olivat antaneet vuoropäivähoitoa koskevaa rakentavaa kritiikkiä, joka erosi osittain suljettujen kysymysten vastauksista ja niiden perusteella saaduista tuloksista.

Erot suljettujen ja avointen kysymysten välillä saattoivat johtua siitä, etteivät vanhemmat olleet osanneet huomioida kaikkia niitä asioita, joita tulisi liittää käsiteltäviin teemoihin. Esimerkkinä voidaan mainita, etteivät vanhemmat välttämättä huomioineet tilojen turvallisuudesta kysyttäessä, että tiloiksi käsitetään myös vuoropäiväkodin ympäristö ja piha-alueet. Suljetuissa kysymyksissä tilanteita tarkastellaan usein myös kokonaisvaltaisesti. Sen sijaan avointen kysymysten kohdalla on mahdollisuus eritellä eri osaluokkia, esimerkiksi yksityiskohtaisia puutteita liittyen toimintaan. Avoimissa kysymyksissä vastaajilla on myös mahdollisuus tarkentaa monivalintakysymysten vastauksia. Avoimet kysymykset ovatkin lisänneet tutkimuksen arvoa ja luotettavuutta merkittävästi, sillä niiden avulla oli mahdollisuus saada tietoon yksityiskohtaisempia vanhempien näkemyksiä vuoropäivähoidon toteutumisesta.

Suljettujen kysymysten perusteella osa vanhemmista koki henkilöstöresurssit täysin riittämättömiksi. Henkilökuntaa pidettiin pääsääntöisesti ystävällisenä sekä kiinnostuneena lasten asioista. Laadun toteutumisen kannalta on tärkeää, että henkilöstö on kiinnostunut lapsen asioista ja huomioi lapsen yksilölliset tarpeet. Ystävällinen ilmapiiri tukee lapsen kokemusta turvallisesta ja rauhallisesta ympäristöstä. Henkilöstöresurssien riittämättömyys sen sijaan voi heikentää tasa-arvon toteutumista ja vaarantaa kiirettö-

män kasvuympäristön toteutumista. (Pieksämäen kaupunki 2008.) Avointen kysymysten perusteella henkilöstön käyttäytymiseen ja asenteisiin ei kuitenkaan oltu täysin tyytyväisiä. Kuitenkin laadukkaan vuoropäivähoidon toteutumisen edellytyksenä on kasvattajan tietämys omista henkilökohtaisista arvoista ja näkemyksistä (Pieksämäen kaupunki 2008). Vanhemmat olivat tuoneet esiin olevansa osittain eri mieltä johtajan tavoitettavuudesta, sekä osa vanhemmista ei osannut arvioida johtajan tavoitettavuutta. Luultavasti tähän on vaikuttanut se, ettei vuoropäiväkodin johtajan työpiste sijainnut vuoropäiväkoti Virkun tiloissa.

Vanhemmat kokivat vuoropäivähoidon kohtelun olevan hyvää. Suljettujen kysymysten perusteella vuoropäiväkodissa toteutuu tasavertaisuus sekä lapsen yksilöllisten tarpeiden huomiointi. Avointen kysymysten palautteessa oli kuitenkin tuotu esiin kehittämistarpeita liittyen lasten kohteluun, erityisesti tasa-arvon toteutumiseen. Vuoropäivähoidon laadun toteutumiselle on merkityksellistä, että lapsen kokemukset huomioidaan ja lapsi viihtyy hoidossa (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 22). Tutkimuksessamme lähes kaikki vanhemmat toivat esiin lapsen lähtevän hoitoon mielellään, sekä lapsen viihtyvän hoidossa.

Oulun yliopiston laatutavoitteiden ja -kriteerien mukaan tilojen tulee mahdollistaa lapsen monipuolinen toiminta, leikki, työskentely sekä rauhoittuminen (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 11). Vuoropäiväkodin tiloja tarkastellessa vanhemmat olivat kuitenkin tuoneet esiin myös tyytymättömyyttä tilojen viihtyisyyttä, tilavuutta, turvallisuutta sekä toimivuutta kysyttäessä (kuvio 1). Pääsääntöisesti tiloihin oltiin kuitenkin tyytyväisiä, vaikkakin tutkimustuloksista ilmeni tilojen remontoimisen tarve. Vanhemmat eivät olleet täysin osanneet arvioida haittaako esiopetuksen toteutuminen toisen päiväkodin tiloissa käytännön toimintaa. Luultavasti syynä tähän on, etteivät vastanneiden vanhempien lapset ole vielä tarvinneet esiopetuspalveluita.

Huotarin & Puttosen (2001, 37) mukaan suunniteltaessa vuoropäivähoitoyksikköä tulisi sijainnin olla meluttomalla alueella. Myös Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen laatutavoitteiden ja -kriteerien mukaisesti yksikön tulisi sijaita rauhallisella paikalla siten, ettei esimerkiksi liikenteestä olisi saaste- tai meluhaittaa. (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 11.) Vuoropäiväkoti Virkun lähellä sijaitsee vilkkaasti liikennöity tie, joka tulisi huomioida vuoropäivähoidon sijaintia tarkasteltaessa.

Tutkimuksestamme ilmeni, etteivät vuoropäiväkodin sijainti ja tilat tarjoa lapsille paras mahdollista kasvu- ja oppimisympäristöä vanhempien näkemysten, Huotarin & Putosen (2001) sekä Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen (i.a.) laatutavoitteiden- ja kriteerien mukaan.

Oulun yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen laatutavoitteita vastaavien kriteerien mukaisesti lasten on saatava toimia sellaisissa tehtävissä sekä toiminnoissa, joihin heillä on riittävät valmiudet (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 22–23). Kääriäinen (2005) on tutkimuksessaan tuonut ilmi lasten arvostavan erityisesti samanikäisiä leikkitovereita sekä vapaavalintaisia, luovuutta ja mielikuvitusta vaativia toimintoja. Tutkimuksemme mukaan vuoropäivähoidon toimintaan vuoropäiväkoti Virkussa oltiin tyytyväisiä, vaikkakin viikonlopputoimintaan kaivattiin monipuolisuutta. Viikonlopputoiminnan vastaus-ten hajontaan on voinut vaikuttaa myös se, että osa lapsista ei välttämättä tarvitse vuoropäiväkodin tarjoamaa viikonlopputoimintaa. Tarkasteltaessa kaikkia tema-alueita, voidaan todeta vanhempien olleen tyytyväisimpiä vuoropäiväkodin toimintaan.

Laadun toteutumisen kannalta on merkityksellistä, että tiedonkulku toteutuu ja sitä seurataan säännöllisesti (Päiväkotien laatukriteerit i.a., 13). Tutkimuksestamme ilmeni, että vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä tiedonkulkuun vuoropäivähoidossa. Omahoitaja-toimintaan liittyvät epäselvyydet ovat luultavasti kuitenkin vaikuttaneet tiedonkulun toimivuuteen kielteisesti. Tulosten perusteella vanhemmat eivät osanneet sanoa helpottaisivatko ajan tasalla olevat kotisivut tiedonkulkua. Tulokseen on voinut vaikuttaa se, ettei vanhemmilla ole tähän mennessä ollut kokemuksia tietotekniikan käytöstä vuoropäiväkodin informaatioon liittyvissä asioissa.

Henkilöstön näkökulmasta vuoropäivähoidon arkea on tutkinut Tiina Palviainen (2007). Palviansen (2007) tekemän tutkimuksen tuloksissa toivottiin vanhempien sekä lapsien olevan enemmän mukana toiminnan suunnittelussa. Kuten aiemmin toimme ilmi, myös omassa tutkimuksessamme nousi esiin, ettei kasvatuskumppanuus toteudu täysin vuoropäiväkoti Virkussa. Lisäksi vanhemmat myös kokivat, etteivät voi täysin osallistua vuoropäivähoidon kehittämiseen tai toiminnan suunnitteluun. Kasvatuskumppanuus on kuitenkin keino toteuttaa varhaiskasvatustyötä laadukkaasti (Järvinen ym. 2009, 118).

Kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna vuoropäiväkoti Virkun suurimpana kehittämiskohteenä voidaan nähdä kasvatuskumppanuuden toteutuminen erityisesti omahoitajuuden näkökulmasta. Samalla voidaan parantaa informaation toteutumista sekä vanhempien vaikutus mahdollisuuksia esimerkiksi toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä mahdollistaisi vuoropäivähoidon vaikuttavuuden lisääntymisen ja siten entistä laadukkaamman vuoropäivähoidon toteutumisen. Lisäksi vuoropäivähoidon tilojen kehittämiseen ja suunnitteluun pitäisi kiinnittää enemmän huomiota, jotta tilat vastaisivat paremmin paitsi vanhempien, myös lasten sekä henkilöstön odotuksia ja toiveita. Tutkimustulokset tukevat uuden vuoropäivähoitoyksikön tarvetta Pieksämäellä.

10 POHDINTA

10.1 Tutkimuksen eettisyys

Vanhemmat eivät juurikaan olleet vastanneet avoimiin kysymyskohtiin. Avoimet kysymykset toivat kuitenkin lisäarvoa tuloksille, koska näiden pohjalta saatiin merkittävää tietoa vuoropäivähoidon tilanteesta ja toteutumisesta. Kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa teemoitimme avoimet kysymykset valmiiksi välttääksemme tulkintavirheitä. Vastaajilla oli selvästi mahdollisuus liittää vastauksensa käsiteltävään teemaan, jolloin tutkijan oma tulkinta teema-alueiden sisällöstä oli vähäisempää.

Tutkimustuloksia arvioitaessa pyrimme säilyttämään objektiivisen näkökulman tutkittaviin asioihin. Arvioimme tuloksia ammatillisesti sekä pyrimme huomioimaan, ettei tuloksista voi tunnistaa mitä yksittäinen vanhempi on kyselyyn vastannut.

Pyrimme turvaamaan kyselyyn vastanneiden anonymiteetin myös siten, että vastaukset oli mahdollista tuoda palautuslaatikkoon, jota ei ollut mahdollista avata rikkomatta laatikkoa. Kaikki palautuslaatikkoon palautetut kyselylomakkeet haettiin samana päivänä. Lisäksi kyselyä toteuttaessamme pyrimme olemaan johdattelematta vanhempia vastauksissa. Vastaajien anonymiteettiä ei voinut täysin varmistaa, sillä vuoropäivähoidon henkilöstöllä oli mahdollisuus seurata, ketkä vanhemmista osallistuivat kyselylomakkeen täyttämiseen.

Vanhempien täyttäessä kyselylomaketta tutkijoiden läsnä ollessa, pyrkimyksenä oli tarjota vanhemmille rauhallinen ympäristö lomakkeen täyttämiseen. Kuitenkin tilanteessa osalla vanhemmista oli lapset mukana, ja vanhemmat kysyivät lapsilta vastauksia lomakkeissa oleviin kysymyksiin. Tällöin joissakin kyselylomakkeissa saattoi korostua lapsen näkemys vuoropäivähoidosta.

Kyselylomakkeen täytössä ei esiintynyt virheitä, minkä vuoksi kyselylomaketta voidaan pitää toimivana ja helposti analysoitavana. Ainoastaan lasten ikää selvitettäessä kysymyksen asettelu oli kuitenkin virheellinen, minkä vuoksi emme voineet tehdä vertailua. Mikäli kyselyyn vastanneen vanhemman perheessä oli esimerkiksi kaksi eri-ikäistä las-

ta, vanhemman oli arvioitava vuoropäivähoidon toteutumista molempien lasten näkökulmasta. Tällöin tuloksia ei voida pitää luotettavina, minkä vuoksi emme tehneet ristiintaulukointeja suhteessa ikään.

Kokonaisvaltaisesti tutkimustamme tarkasteltaessa, tutkimustuloksia voidaan hyödyntää myös muissa vuoropäivähoitoyksiköissä. Kyselylomakkeessa esiintyy selkeät teemat, jotka ovat nähtävillä kaikissa vuoropäivähoitoa toteutettavissa toimintayksiköissä. Jos tuloksia haluttaisiin arvioida myös kansainvälisesti, tulisi huomioida esimerkiksi kulttuurierot.

10.2 Jatkotutkimusehdotuksia

Vuoropäiväkoti Virkun kehittämisehdotuksena näimme seuraavia: Vuoropäiväkoti Virkun henkilöstöresursseja lisäämällä voitaisiin lisätä henkilöstön jaksamista. Lisäksi mikäli johtaja työskentelisi vuoropäiväkodin kanssa samassa toimipisteessä, olisi johtaja helpommin vanhempien tavoitettavissa. Samalla johtaja voisi tukea paremmin myös henkilöstöä.

Tällä hetkellä vuoropäiväkoti Virkussa on useita eri-ikäisiä lapsia. Kuitenkin aiemmista tutkimuksista ilmeni lasten arvostavan samanikäisiä leikkitovereita. Lisäksi ryhmät, joissa lapset ovat samanikäisiä, tukevat lapsen ikätasoista kehitystä. Näemmekin tärkeänä kehittää ryhmiä siten, että samanikäiset lapset toimisivat samassa ryhmässä.

Jatkotutkimusehdotuksena näemme laatusuunnitelman luomisen vuoropäiväkoti Virkuun. Tämän jälkeen laadun toteutumista tulisi selvittää myös lasten sekä henkilöstön näkökulmasta. Lisäksi laadun seuranta tulisi myös jatkossa tutkia tekemämme tutkimuksen pohjalta, jotta tuloksia voitaisiin vertailla. Mikäli tutkimusympäristössä, esimerkiksi vuoropäivähoidon sijainnissa, tapahtuu merkittäviä muutoksia, voidaan teemmämme kyselylomaketta kuitenkin hyödyntää soveltuvin osin. Jatkossa tärkeää olisi kehittää yhtenäinen malli vuoropäivähoidon laadun seuranta varten paitsi vuoropäiväkoti Virkussa, myös laajemmassa kontekstissa siten, että saadut tulokset olisivat vertailukelpoisia valtakunnallisesti. Mikäli Suomessa olisi valtakunnallinen malli selvittää vuoropäivähoidon laatua, olisivat tulokset helpommin myös vertailtavissa esimerkiksi

Pohjoismaiden välillä. Jatkotutkimuksena voisi myös selvittää, kuinka vuoropäivähoitoa toteutetaan kansainvälisesti.

10.3 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyömme tutkimusprosessi oli mielenkiintoinen ja opettava prosessi, mutta ajoittain koimme sen hyvinkin haasteelliseksi. Opinnäytetyön tekemisen motivaatiota kasvatti aiheen työelämälähtöisyys. Koimme, että voimme konkreettisesti tarjota työyhteisölle sekä Pieksämäen kaupungille keinoja kehittää vuoropäivähoidon toimintaa erityisesti vanhempien toiveiden pohjalta. Lisäksi aikaisempi tietämys vuoropäivähoidosta ja yleisesti varhaiskasvatuksesta, sekä toisen opinnäytetyön tekijän aikaisemmin suorittama työharjoittelu vuoropäiväkoti Virkussa helpottivat opinnäytetyön tekemistä.

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa suunnittelimme tutkivamme vuoropäivähoitoa ja sen laatua yleisesti Pieksämäellä vanhempien näkökulmasta. Näimme kuitenkin aiheelliseksi rajata tutkimuksemme ainoastaan vuoropäiväkoti Virkkuun. Mikäli olisimme huomioineet tutkimuksessamme myös muut Pieksämäellä vuoropäivähoitoa toteuttavat yksiköt, olisi vertailu ollut haasteellisempää, koska muissa yksiköissä ei toteuteta ympärivuorokautista hoitoa. Tavoitteena oli kuitenkin nimenomaan pyrkiä kehittämään ympärivuorokautisen hoidon laatua Pieksämäellä.

Ennen tutkimuksemme toteuttamista tutustuimme aikaisempiin vuoropäivähoidosta julkaistuihin tutkimuksiin, jotka oli kuitenkin pääsääntöisesti tehty vuoropäivähoitoa toteuttaviin ryhmäperhepäivähoitoyksiköihin. Aikaisemmin aihetta on tutkittu niin lasten, vanhempien kuin työntekijöidenkin näkökulmasta, mutta pelkästään vanhempien näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia ei juurikaan löytynyt.

Lisäksi löytämämme tutkimukset keskittyivät kuvaamaan laadun osa-alueita, emmekä löytäneet tutkimuksia, joissa vuoropäivähoidon laatua olisi keskitytty kuvaamaan laajalaisemmin. Laadun arviointi oli erittäin haastavaa myös sen vuoksi, ettei vuoropäivähoidosta ole olemassa yhteisiä linjauksia ja ohjeita, joihin tuloksia voisi verrata. Myös tämä vaikeutti vertailua aikaisempiin tutkimuksiin, sillä jokainen vuoropäivähoidon

laatua tutkiva joutuu osittain itse tulkitsemaan, mitä vuoropäivähoidon laatu ylipäättään on.

Tutkimustulosten arviointia ja kehittämiskohteiden selvittämistä vaikeutti se, ettei vuoropäiväkoti Virkulla ole omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa, jonka pohjalta olisimme saaneet tietoa nimenomaan Virkun keskeisistä tavoitteista vuoropäivähoidon toteutukselle. Vuoropäiväkoti Virkussa ei myöskään ole aikaisemmin tehty vastaavanlaista laatuselvitystä, minkä vuoksi laadun toteutumista ei ollut mahdollista verrata aikaisempiin tuloksiin.

LÄHTEET

- Asetus lasten päivähoidosta 1973/239, 16.3.1973. Viitattu 11.10.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>
- Eskola, Jari & Suoranta, Juhani 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos.
 Tampere: Vastapaino.
- Färkkilä, Niilo; Kahiluoto, Tarja & Kivistö, Merja 2006. Lasten päivähoidon tilannekat-
 saus 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:16. Helsinki:
 Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 23.9.2011.
<http://pre20090115.stm.fi/hl1147933743069/passthru.pdf>
- Halonen, Tarja & Brax, Tuija 2008. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rekiste-
 röidystä parisuhteesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta. Helsinki 21.11.
 Viitattu 22.1.2011. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2008/20080198>
- Heikka, Johanna; Hujala, Eeva; Turja, Leena & Fonsén, Elina 2011. Lapsilähtöinen
 havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Eeva Hujala &
 Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-
 kustannus, 54–66.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud.
 painos. Helsinki: Tammi.
- Hohmann, Mary; Banet, Bernard & David P. Weikart 1993. Leikin, tutkin, opin: toi-
 minnan iloa esiopetukseen. Suom. toim. Eeva Lius. Helsinki: Kirjayhty-
 mä.
- Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka 2008. Tilastolliset menetelmät. 5. uud. painos.
 Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Huotari, Hannele & Puttonen, Petri 2001. Päivähoitoympäristön terveellisyys ja turval-
 lisuus. Teoksessa Timo Suurnäkki & Raimo Kajanne (toim.) Päivähoidon
 työsuojelu- ja kehittämisopas. 2. painos. Helsinki: Työturvallisuuskeskus,
 36–43.
- Hyvärinen, Sirkka 2011. Pieksämäen kaupunki muistio 4/2011. Rehtori/ koulunjohtaja-
 kokous 30.8.2011. 9 Palvelurakenneselvitystyön tilanne. Viitattu
 21.10.2011.
<http://www.peda.net/veraja/pieksamaki/ju/rehtorikokousmuistiot>

- Ihalainen, Anne 2011. Päiväkodin johtaja. Maaselän päiväkot. Pieksämäki. Sähköpostiviesti 31.10. Vastaanottaja Minna Paatelainen. Tuloste tekijän hallussa.
- Ikävalko, Katri 2011. Vuorohoito pullistelee lapsista. Uutisuoksi 25.8. Viitattu 26.9.2011.
<http://www.uutisuoksi.fi/Uutiset/2011/08/25/Vuorohoito+pullistelee+lapsista/2011511967748/17>
- Jyväskylän kaupunki 2011. Tapiolan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 12.10.2011.
http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/44080_tapiola_pk_vasu_2011.pdf
- Järvinen, Mervi; Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Järvinen, Pertti & Järvinen, Annikki 2004. Tutkimustyön metodeista. Uud. painos. Tampere: Opinpajan kirja.
- Kalevalan päiväkodin historiaa i.a. Kutsukirje Kalevalan päiväkodin 40-v. juhlaan 19.3.2010.
- Kallunki, Mirva; Karppinen, Tiina-Kaisa & Kettunen, Heidi 2003. Sateenkaariperheiden kokemuksia asioinnista terveydenhoitajan vastaanotolla. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Hoitotyön koulutusohjelma. Terveydenhoitotyö. Opinnäytetyö. Viitattu 22.1.2011. www.seta.fi
- Karhu, Saara 2007. Vuorohoitoa yksinhuoltajien pienille koululaisille 12.2. Yksinhuoltajan päiväkirja. Viitattu 4.10.2011.
<http://www.yksinhuoltajanpaivakirja.net/karhu-saara/vuorohoitoa-yksinhuoltajien-pienille-koululaisille.html>
- Karhu, Saara 2008. Pienten koululaisten vuorohoidon saatavuus. Kirjallinen kysymys KK 758/2008 vp. Eduskunnan puhemiehelle 17.10. Viitattu 29.9.2011.
http://www.saarakarhu.net/index.php?option=com_content&view=article&id=241:pienten-koululaisten-vuorohoidon-saatavuus-&catid=47:kapalanjaelkia-saara-karhu&Itemid=162
- Keituri, Hanna 2011. Lastentarhaopettaja, Vuoropäiväkot. Virkku. Pieksämäki. Sähköpostiviesti 17.10. Vastaanottaja Minna Paatelainen. Tuloste tekijän hallussa.

- Keituri, Hanna 2011. Lastentarhaopettaja, Vuoropäiväkoti Virkku. Pieksämäki. Sähköpostiviesti 18.10. Vastaanottaja Minna Paatelainen. Tuloste tekijän hallussa.
- Kontiolahden kunta 2008. Heramon päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 9.10.2011.
http://www.kontiolahti.fi/fi/document.cfm?doc=show&doc_id=167
- Kurki, Leena 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa Kirsti Karila, Jarmo Kinos & Jorma Virtanen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 112–135.
- Kääriäinen, Petra 2005. ”Niitä lapsia tulee ja niitä lähtee, niitä tulee ja niitä lähtee”. Vuorohoidon laatu lasten kokemana. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -työ. Viitattu 7.1.2011.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18198/URN_NBN_fi_jyu-2005303.pdf?sequence=1
- Laki lasten päivähoidosta 1973/36, 19.1.1973. Viitattu 13.4.2010.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Laki rekisteröidystä parisuhteesta 2001/950, 9.11.2001. Viitattu 22.1.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010950>
- Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 2009/945, 27.11.2009. Viitattu 27.9.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090945>
- Lehto, Taru & Mäenpää, Linda 2011. Kasvatuskumppanuuden toteutumisen haasteet vuorohoidossa - Päiväkoti Strömsinlahden vanhempien ja henkilökunnan näkemyksiä. Metropolia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 14.10.2011.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25889/Kasvatuskumppanuuden%20toteutumisen%20haasteet%20vuorohoidossa.pdf?sequence=1>
- Lipsanen, Seija 2010. Kalevalan päiväkotiki 40 v. Päiväkoti tarvitsee uudet tilat ! Pieksämäen paikallinen 3.2., 4.
- Lounais-Lappi 2011. Vuorohoidon tarve kasvaa räjähdysmäisesti Kemissä. Lounais-Lappi 23.5. Viitattu 26.9.2011.
<http://www.lounaislappi.fi/uutiset/ykkosjuttu/vuorohoidon-tarve-kasvaa-rajahdysmaisesti-kemissa>

- http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_84_2011_p.shtml
- Palviainen, Tiina 2007. ”Karuselli pyörii, lapset siinä hyörii”. Tutkimus vuorohoidon arjesta henkilöstön näkökulmasta tarkasteltuna. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 7.1.2011.
<http://www.socom.fi/dokumentit/ruori/TiinaPalviannenGradu.pdf>
- Parrila, Sanna 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Kasvatustieteiden tiedekunta, Oulun yliopisto. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus. Viitattu 21.2.2011.
<http://herkules.oulu.fi/isbn9514268741/html/index.html>
- Paunonen, Marika 2009. Selvitys ensiluokkalaisten vuorohoidon tarpeesta Kouvolan kaupungissa. Kymenlaakso ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Kasvatus- ja perhetyö. Opinnäytetyö. Viitattu 29.9.2011.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10944/paunonen%20marika.pdf?sequence=1>
- Peda.net Verkkoveräjä 2010. Pieksämäen kaupungin Opetustoimen portaalisivut. Eri-tyispäivähoito. Päivitetty 30.9.2011. Viitattu 13.4.2010.
<http://www.peda.net/veraja/pieksamaki/vk/eph>
- Petäjaniemi, Tuulikki & Pokki, Simo 2010. Selvitys päivähoidon ja varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. Viitattu 11.4.2010.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39502&name=D_LFE-11013.pdf
- Pieksämäen kaupunki 2008. Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Lasten päivähoito ja esiopetus. Viitattu 22.10.2011.
http://www.pieksamaki.fi/kaupunki/files/File/Pieksamaen_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_2008.pdf
- Pieksämäen kaupunki 2009a. Kalevalan päiväkotii. Päivitetty 11.8.2010. Viitattu 18.10.2011.
http://www.pieksamaki.fi/pmk/index.php?option=com_content&view=article&id=292&Itemid=327
- Pieksämäen kaupunki 2009b. Vuoropäivähoito. Päivitetty 3.10.2011. Viitattu 18.10.2011. <http://www.pieksamaki.fi/fi/varhaiskasvatus/lasten-paeivaehoito/vuoropaeivaehoito>

- Pieksämäen kaupunki i.a.a. Pieksämäen kaupungin Strategia 2020. Viitattu 20.10.2011.
<http://www.pieksamaki.fi/kaupunki/files/File/PMKstrategia180909.pdf>
- Pieksämäen kaupunki i.a.b. Pieksämäki-info. Päivitetty 30.3.2010. Viitattu 20.10.2011.
<http://www.pieksamaki.fi/fi/pieksaemaeki-info>
- Pieksämäen paikallinen 2010. Selvitys vuorohoidon tämän hetkisestä tilanteesta Kalevalan päiväkodissa. Pieksämäen paikallinen 3.2., 4.
- Pieksämäen vuorohoidon linjaukset i.a. Liite 1. (Saatu moniste vuoropäiväkotiviikosta)
- Portell, Tuija & Malin, Maili 2007. Taustaa varhaiskasvatuksen laatukatsaukselle. Työpapereita 9/2007. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Päivähoidon laadun arviointiperusteet 1999. Virikkeitä sisäiseen arviointiin ja kehittämiseen. Lapsi ja laatu –hanke. Helsinki: Efektia Oy.
- Päivähoidon sisällyttäminen hallinnollisesti opetustoimeen 2009. Lausunnot: Heiniö, Helvi & Parviainen, Inkeri. Viitattu 10.4.2010.
<http://uki.fi/ptk/dynastia/kokous/KOKOUS-1521-13-Liite-1.PDF>
- Päiväkotien laatukriteerit i.a. Oulun Yliopisto, Varhaiskasvatuskeskus.
- Saarsalmi, Olli (red.) 2008. Säkerhetsplanering i dagvården. Handböcker 74/ Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriet och Stakes.
- Saharinen, Tomi 2011. Päivähoitoon ja perusopetukseen muutoksia. Pieksämäen Seudun Verkkolehti 20.6. Viitattu 21.10.2011. <http://pvl.fi/uutiset/uutiset/136-paivaehoitoo-ja-perusopetukseen-muutoksia>
- Savonlinnan kaupunki i.a. Liite B. Kokous. Viitattu 28.9.2011.
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:j9sX2tFA_DwJ:dynasty.savonlinna.fi/kokous/KOKOUS-1826-7-Liite-1.XLS+vuorohoidossa+olevien+lasten+m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4&cd=13&hl=fi&ct=clnk&gl=fi&client=firefox-a
- Schön, Regine 2010. Läheisen fyysisen hoivan merkitys vauvan hoidossa. Teoksessa Maarit Hildén (toim.) Varhaiset ihmissuhteet: Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön julkaisu. Helsinki: Minerva Kustannus Oy, 19–43.
- Siltanen, Anita 2011. Vuorohoidon johtamisen erityispiirteet päivähoitossa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen

- koulutusohjelma, ylempi AMK. Opinnäytetyö. Viitattu 23.9.2011.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32993/Anita_Siltanen.pdf?sequence=1
- Silvén, Maarit & Kouvo, Anna 2010. Vuorovaikutus, varhainen kiintymyssuhde ja psyykkinen hyvinvointi. Teoksessa Maarit Silvén (toim.) Varhaiset ihmissuhteet: Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön julkaisu. Helsinki: Minerva Kustannus Oy, 65–89.
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes. Oppaita 56. Viitattu 18.9.2011.
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2002a. Lasten päivähoiton tilannekatsaus – Tammikuu 2001. Monisteita 2002:14. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 29.9.2011. http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/phkatsaus/osa4_8.htm
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2002b. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu- ja 2002:9. Viitattu 10.4.2010.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2009. Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jaosto varhaiskasvatustilannekatsauksen kehittämisestä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:28. Viitattu 30.9.2011.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=D_LFE-9933.pdf
- Suomen kaupunkiopas i.a. Pieksämäen kaupunki. Viitattu 20.10.2011.
<http://www.kaupunkiopas.com/kaupunki/Pieks%E4m%E4ki/>
- Säkkinen, Salla & Kuoppala, Tuula 2010. Lasten päivähoito 2009. Tilastoraportti. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 27.9.2011.
http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2010/Tr32_10.pdf
- Talentia 2008. Varhaiskasvatuspalveluiden linjaukset 2008. Viitattu 13.4.2010.
http://www.talentia.fi/files/4505_Talentianlastenpivhoidonjavarhaiskasvatuspalveluidenlinjauksetvuonna2008.pdf
- Talentia 2009. Varhaiskasvatuspalveluiden linjaukset 2009. Viitattu 23.9.2011.
http://www.talentia.fi/files/90/Varhaiskasvatuspalveluiden_linjaukset.pdf

- Tarvonen, Arja 2010. Lastentarhaopettaja. Vuoropäiväkoti Virkku. Pieksämäki. Henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2010.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2007. Ikääntyneiden, vammaisten, sosiaalisen luotuksen ja lasten päivähoiton tilastokysely kuntiin 2007. Lasten päivähoito-osio. Päivitetty 5.1.2009. Viitattu 23.9.2011.
<http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Sosiaalipalvelut/lastenpaivahoito.htm#top>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011a. Kasvun kumppanit – verkkopalvelu. Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista. Viitattu 21.9.2011.
http://kasvunkumppanit.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011b. Kasvun kumppanit – verkkopalvelu. Päivähoiton hallinnon kehitys kunnissa 2004–2010. Viitattu 21.9.2011.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/paivahoidon_hallinnon_kehitys_kunnissa_2004-2010
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.a. Sosiaaliportti. Lastensuojelun käsikirja. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Päivitetty 9.9.2011. Viitattu 23.9.2011.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/avoimetvarhaiskasvatuspalvelut/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.b. Sosiaaliportti. Lastensuojelun käsikirja. Varhaiskasvatus ja päivähoito. Päivitetty 9.9.2011. Viitattu 13.4.2010.
http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-2. painos. Helsinki: Tammi.
- University of Kansas 2002. High/Scope Educational Approach. Viitattu 26.10.2011.
<http://circleofinclusion.org/english/approaches/highscope.html>
- Vaalisto, Heidi 2010. 40 saa töitä kaupan kassalta. Taloussanomat 25.1. Viitattu 26.9.2011. <http://www.taloussanomat.fi/kauppa/2010/01/25/40-saa-toita-kaupan-kassalta/20101156/12>
- Vilkkä, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Väestörekisterikeskus 2011. Väestörekisterijärjestelmä. Kuntien asukasluvut aakkosjärjestyksessä. Rekisteritilanne 30.9.2011. Viitattu 20.10.2011.

<http://vrk.fi/default.aspx?docid=5154&site=3&id=0>

Yksinhuoltajien ja yhteishuoltajien liitto ry 2006. 10 tapaa poistaa yksinhuoltajien köyhyys. Esitys hallitusohjelmaan 31.5. Viitattu 4.10.2011.

http://www.yyl.fi/docs/Logo_hallitusohjelmavetoomus_06.doc

Yle Etelä-Savo 2010. Pieksämäen kouluverkkoa uudistetaan. YLE/ Etelä-Savo 1.9. Viitattu 20.10.2011. [http://yle.fi/alueet/etela-](http://yle.fi/alueet/etela-savo/2010/09/pieksamaen_kouluverkkoa_uudistetaan_1944599.html)

[savo/2010/09/pieksamaen_kouluverkkoa_uudistetaan_1944599.html](http://yle.fi/alueet/etela-savo/2010/09/pieksamaen_kouluverkkoa_uudistetaan_1944599.html)

LIITE 1: Kyselylomake

TYTYTYVÄISYYSKYSELY VUOROPÄIVÄKOTI VIRKUN LASTEN VANHEMMILLE

Ympyröi lomakkeesta mielipidettäsi vastaava numero tai kysymysmerkki. Ympyröithän jokaisesta kohdasta vain yhden vaihtoehdon, emme huomioi useita samasta sarakkeesta ympyröityjä vaihtoehtoja.

Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyn tarkoituksena on kehittää vuoropäiväkotitoimintaa.

ESITIEDOT:

1 Vuorohoidossa olevan lapsesi ikä _____ vuotta (pyöristä lähimpään täyteen ikävuoteen)
 _____ vuotta
 _____ vuotta

2 Kuinka kauan lapsesi on ollut vuorohoidossa?

_____ vuotta

_____ kuukautta

(merkitse kuukaudet, mikäli lapsesi on ollut vuoropäivähoidossa alle vuoden)

3 Kuinka usein lapsesi tarvitsee vuorohoitoa keskimäärin kuukaudessa? _____ päivää/kuukausi

4 Onko perheestä ollut aiemmin lapsia vuorohoidossa? kyllä / ei

(ympyröi oikea vaihtoehto)

1 TILAT

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri erimieltä	osittain erimieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
a. Päiväkodin tilat ovat viihtyisät	1	2	3	4	5	?
b. Päiväkoti on tarpeeksi tilava	1	2	3	4	5	?
c. Päiväkodin tilat ovat turvalliset	1	2	3	4	5	?
d. Päiväkodin tilat ovat toimivat	1	2	3	4	5	?
e. Päiväkoti sijaitsee hyvällä paikalla	1	2	3	4	5	?
f. Esiopetuksen järjestäminen Kätzleinin tiloissa ei ole hankaloittanut käytännön toimintaa	1	2	3	4	5	?

Muuta kommentoitavaa tiloihin liittyen:

---

2 TOIMINTA

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri erimieltä	osittain erimieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
a. Päiväkodin toiminta on monipuolista	1	2	3	4	5	?
b. Toiminta tukee lapseni kehitystä ja ikätasoa	1	2	3	4	5	?
c. Olen tyytyväinen aamupäivätoimintaan	1	2	3	4	5	?
d. Olen tyytyväinen iltapäivätoimintaan	1	2	3	4	5	?
e. Olen tyytyväinen viikonlopputoimintaan	1	2	3	4	5	?

Muuta kommentoitavaa toimintaan liittyen:

---

3 HENKILÖKUNTA

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri erimieltä	osittain erimieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
a. Henkilökuntaa on riittävästi	1	2	3	4	5	?
b. Päiväkodin johtaja on helposti tavoitettavissa	1	2	3	4	5	?
c. Henkilökunta on ystävällistä	1	2	3	4	5	?
d. Henkilökunta on kiinnostunut lapseni asioista	1	2	3	4	5	?

Muuta kommentoitavaa henkilökuntaan liittyen:

---

4 INFORMAATIO

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri erimieltä	osittain erimieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
a. Saan tarpeeksi tietoa päiväkodin toiminnasta	1	2	3	4	5	?
b. Saan tarpeeksi tietoa lapseeni liittyvistä asioista	1	2	3	4	5	?

c. Saan päivittäin tietoa, kuinka lapseni päivä on sujunut	1	2	3	4	5	?
d. Lapseni omaa hoitajaa on helppo lähestyä	1	2	3	4	5	?
e. Lapseni omahoitaja on tietoinen lastani koskevista asioista	1	2	3	4	5	?
f. Olen tyytyväinen omahoitajatoimintaan	1	2	3	4	5	?
g. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja VASU-keskustelut tukevat lapseni kasvua ja kehitystä	1	2	3	4	5	?
h. Päiväkodilla tulisi olla ajan tasalla olevat kotisivut	1	2	3	4	5	?

Muuta kommentoitavaa informaatioon liittyen:

---

5 KOHTELU

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri erimieltä	osittain erimieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
a. Lastani kohdellaan tasavertaisesti muiden lasten kanssa	1	2	3	4	5	?
b. Lapseni yksilölliset tarpeet huomioidaan hyvin	1	2	3	4	5	?
c. Lapseni lähtee mielellään hoitoon	1	2	3	4	5	?
d. Lapseni viihtyy päivähoitossa	1	2	3	4	5	?
e. Ongelmatilanteisiin puututaan nopeasti	1	2	3	4	5	?

Muuta kommentoitavaa kohteluun liittyen:

---

6 VAIKUTTAMINEN

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri erimieltä	osittain erimieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
a. Koen, että voin vaikuttaa lapseni hoitoon liittyvissä asioissa	1	2	3	4	5	?
b. Koen, että voin vaikuttaa päiväkodin toimintaan ja sen kehittämiseen liittyvissä asioissa	1	2	3	4	5	?
c. Saan tarvittaessa tukea vanhemmuuteen	1	2	3	4	5	?

LIITE 2: Tiedote vanhemmille

HEI VANHEMMAT!

TERVETULOA VASTAAMAAN KYSELYYN JA KEHITTÄMÄÄN VUOROPÄIVÄKOTI VIRKUN TOIMINTAA TORSTAINA 19.5.2011 TAI PERJANTAINA 20.5.2011.

KAHVITARJOILU!

Olemme kaksi valmistuvaa sosionomi-opiskelijaa Diakonia ammattikorkeakoulusta Pieksämäeltä. Teemme opinnäytetyön vuoropäivähoidon laadusta ja sen kehittamisestä Pieksämäellä. Kyselyn pohjalta tavoitteena on kehittää vuoropäivähoitoa Pieksämäellä.

Mikäli teillä ei ole mahdollisuutta täyttää kyselylomaketta edellä mainittuina ajankohtina Vuoropäiväkoti Virkussa, voitte täyttää lomakkeen myös teille sopivana ajankohtana. Lomakkeen saatte henkilökunnalta, palautus 31.5.2011 mennessä oven vieressä olevaan palautuslaatikkoon. Lomakkeiden sisältö on täysin luottamuksellista ja ne täytetään nimettömänä. Informoimme kyselyn tuloksista tutkimuksen edetessä.

NÄKEMISIIN:

MINNA PAATELAINEN & JOHANNA PUTKONEN